

---

# Onderzoek omvang en verdeling provinciefonds

---

534008 - 006

**Eindrapport**

Cebeeon, 5 maart 2009



---

# I Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>5</b>
<b>2</b>	<b>Samenvattend overzicht</b>	<b>9</b>
2.1	Overzichtstabel	9
2.2	Bevindingen per cluster	11
<b>3</b>	<b>Bestuur</b>	<b>17</b>
3.1	Inleiding	17
3.2	Samenstelling netto-lasten en vergelijking met ijkpunt	18
<b>4</b>	<b>Infrastructuur</b>	<b>21</b>
4.1	Inleiding	21
4.2	Totaalbeeld	21
4.3	Onderdelen binnen cluster Infrastructuur	25
<b>5</b>	<b>Water en Milieu</b>	<b>39</b>
5.1	Inleiding	39
5.2	Totaalbeeld	39
5.3	Onderdelen binnen cluster Water en milieu	43
<b>6</b>	<b>Ruimte</b>	<b>55</b>
6.1	Inleiding	55
6.2	Totaalbeeld	55
6.3	Onderdelen binnen cluster Ruimte	59
<b>7</b>	<b>Voorzieningen</b>	<b>73</b>
7.1	Inleiding	73
7.2	Totaalbeeld	73
7.3	Onderdelen binnen cluster Voorzieningen	76
<b>8</b>	<b>Overige eigen middelen (OEM)</b>	<b>89</b>
<b>9</b>	<b>Motorrijtuigenbelasting (MRB)</b>	<b>93</b>
<b>10</b>	<b>Totaalbeeld</b>	<b>95</b>



---

# 1 Inleiding

## ***verzoek Rfv***

De Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) is in het bestuursakkoord Rijk en provincies gevraagd advies uit te brengen over een herziening van de financiële verhoudingen met de provincies. In de opdrachtformulering wordt uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor zowel de omvang als de verdeling van het provinciefonds. De Rfv wil met een goed onderbouwd advies komen over de toekomstige financiële verhoudingen rijk-provincies, dat als basis kan dienen voor nadere besluitvorming in het voorjaar 2009.

Ten behoeve van dit advies heeft de secretaris van de Rfv, dr. C.J.M. Breed, in een brief van 16 september 2008 aan Cebeon het verzoek gedaan om een offerte uit te brengen voor ondersteunend onderzoek. Centraal bij deze ondersteunende werkzaamheden staat het tot stand brengen van een goed inzicht in de financiële positie van provincies op basis waarvan de Rfv een uitspraak kan doen over de gewenste verdeling en omvang.

## ***onderzoeksproducten***

Het onderzoek heeft geleid tot de volgende producten:

1. rubriceren van lasten en baten uit de provinciale rekeningen 2007 naar de clusters uit het provinciefonds (Bestuur, Infrastructuur, Water en milieu, Ruimte, Voorzieningen, Overige eigen middelen en Motorrijtuigenbelasting) en een aantal onderdelen daarbinnen;
2. uitgavenanalyse: in kaart brengen van lasten- en batenpatronen van provincies per cluster(onderdeel);
3. verschillenanalyse: aangeven relevante schakels en achtergronden bij gevonden verschillen in lasten en baten tussen provincies.

## ***begeleiding***

Het onderzoek is begeleid door een commissie waarin de volgende instanties waren vertegenwoordigd: de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv), het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties, het ministerie van Financiën, het Interprovinciaal overleg (IPO) en de provincies Groningen, Zuid-Holland en Noord-Brabant.

In overleg met de begeleidingscommissie van het onderzoek zijn binnen de clusters van het provinciefonds enkele onderdelen afgebakend waarvoor de netto-lastenpatronen en achtergronden daarbij in beeld worden gebracht.

## ***opgevraagde informatie provincies***

Medio oktober 2008 zijn alle provincies benaderd met het verzoek informatie aan te leveren ten behoeve van het onderzoek. Bij alle provincies is de volgende informatie opgevraagd:

- de rekening 2007, inclusief een nadere specificatie van baten en lasten per Iv3-functie;
- achtergrondinformatie bij de rekening 2007, zoals een specificatie van de mutaties in reserves, een formatieoverzicht en informatie over de toerekening van apparaatslasten.

Daarnaast zijn naar aanleiding van de ontvangen informatie per provincie aanvullende vragen gesteld (onder andere met betrekking tot nadere specificaties van bepaalde posten in de rekening en achtergronden daarbij).

De meeste vragen zijn door de provincies beantwoord. Waar dit niet het geval is wordt dat in de tekst aangegeven. Dit zal echter niet van invloed zijn op de in deze rapportage gepresenteerde beelden.

### **overige informatie**

Via de opdrachtgever is een overzicht ontvangen van de relevante wet- en regelgeving per cluster. Dit overzicht is opgesteld door de beheerders van het provinciefonds en door de vakdepartementen geverifieerd. Van het ministerie van BZK is een afbakening ontvangen van het takenpakket waaraan door de commissie Lodders wordt gerefereerd met het begrip ‘cultuurhistorie’ (zie cluster Voorzieningen).

Ten behoeve van het opstellen van de ijkpunten per cluster uit het provinciefonds is gebruik gemaakt van informatie uit de circulaire van het provinciefonds (eenheden maatstaven en relevante gewichten per maatstaf per cluster).

### **uitgavenanalyse per cluster(onderdeel)**

Op basis van de ontvangen informatie van provincies zijn de lasten en baten per Iv3-functie voor alle provincies gecodeerd naar de clusters van het provinciefonds en de onderscheiden onderdelen daarbinnen. Doel hiervan is de netto-lasten per cluster(onderdeel) zo goed mogelijk vergelijkbaar te krijgen, zowel ten opzichte van de ijkpunten als tussen provincies onderling.

In dit verband zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- de lasten en baten worden per Iv3-functie verzameld en gerubriceerd naar de onderscheiden clusteronderdelen. Aangezien de gegevens vaak op grootboekniveau zijn aangeleverd, zijn de randtotalen gecontroleerd aan de hand van de gegevens uit de rekening 2007;
- hercodering van de baten en lasten conform de Iv3-voorschriften. In de praktijk blijken provincies de Iv3-voorschriften soms verschillend te interpreteren, waardoor bepaalde lasten of baten niet altijd door alle provincies op de zelfde functie worden verantwoord;
- codering van onderdelen binnen Iv3-functies ten behoeve van het onderzoek (bijvoorbeeld onderscheid provinciale wegen van andere wegen, afbakening cultuurhistorie, relatie met specifieke uitkeringen);
- met ingang van 2004 worden alle mutaties op reserves verzameld op functie 0.8. Het gaat hierbij zowel om mutaties op algemene reserves als op bestemmingsreserves. Voor de vergelijkbaarheid van de netto-lasten op cluster(onderdelen), zijn de mutaties in de bestemmingsreserves op basis van door de provincies aangeleverde informatie zo goed mogelijk toegerekend aan de relevante clusteronderdelen waarop zij inhoudelijk betrekking hebben;<sup>1</sup>
- eventuele nadere toedeling van lasten in de sfeer van algemene ondersteuning (met name overhead). Sommige provincies verantwoorden deze lasten op algemene functies, terwijl deze lasten bij andere provincies via de kostenverdeelstaat aan de functies worden toegedeeld. Getracht wordt de toedeling van deze lasten bij alle provincies op een vergelijkbare manier in de cijfers per cluster(onderdeel) te verwerken;
- per cluster van het provinciefonds zijn ijkpunten opgesteld voor het jaar 2007 op basis van de september-circulaire 2007. Op basis van bij Cebeon beschikbare historische informatie is daarbij een cluster Overige eigen middelen (OEM) onderscheiden. Op clusterniveau zijn de netto-lasten per provincie vergeleken met de uitkomsten van deze ijkpunten die ten grondslag liggen aan de algemene uitkering van het provinciefonds.<sup>2</sup>

De naar Iv3-functies ge(her)codeerde lasten en baten op basis van de rekening 2007 zijn ter controle op de provincies teruggekoppeld. Een aantal provincies heeft naar aanleiding hiervan nog wijzigingen doorgegeven (voornamelijk met betrekking tot de toerekening van de mutaties reserves aan de Iv3-functies).

1. Het gaat hierbij zowel om toevoegingen aan bestemmingsreserves als om onttrekkingen aan bestemmingsreserves en algemene reserves, waarbij deze mutaties in 2007 op inhoudelijke gronden kunnen worden toegerekend aan de clusters van het provinciefonds. Toevoegingen aan algemene reserves of bestemmingsreserves met een algemeen karakter worden niet aan de uitgavenclusters toegedeeld. Tevens is de stand van de reserves per 31-12-2007 volgens een vergelijkbare systematiek toegerekend aan de onderscheiden clusters.
2. De beperkte verschillen die er bestaan tussen de berekende algemene uitkering op basis van de septembercirculaire van het provinciefonds en de in de rekening 2007 verantwoorde algemene uitkering, zijn gecorrigeerd in de netto-lasten per cluster.

Na verwerking van deze wijzigingen hebben 11 van de 12 provincies aangegeven in te stemmen met de (her)codering van de lasten en baten per Iv3-functie.<sup>3</sup> Deze gegevens liggen ten grondslag aan de in deze rapportage gepresenteerde resultaten.

De uitgavenanalyse richt zich op het jaar 2007. Opgemerkt wordt dat met name de baten uit de Overige eigen middelen (OEM) tussen de jaren verschillen (onder andere onder invloed van uitgekeerde extra dividenden).

### ***indeling rapportage***

In deze rapportage komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- hoofdstuk 2: samenvattend overzicht van de bevindingen;
- vervolgens komen per cluster van het provinciefonds de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse aan de orde:
  - hoofdstuk 3: Bestuur;
  - hoofdstuk 4: Infrastructuur;
  - hoofdstuk 5: Water en milieu;
  - hoofdstuk 6: Ruimte;
  - hoofdstuk 7: Voorzieningen;
  - hoofdstuk 8: Overige eigen middelen (OEM);
  - hoofdstuk 9: Motorrijtuigenbelasting (MRB);
- in hoofdstuk 10 wordt een totaaloverzicht van de uitkomsten gepresenteerd.

---

3. De provincie Gelderland heeft naar aanleiding van de terugkoppeling nog diverse wijzigingen/aanvullingen op eerdere opgaven aangeleverd, die in de gegevens voor Gelderland zijn verwerkt. De provincie geeft echter aan dat zij de wijze waarop deze informatie in het onderzoek wordt verwerkt niet kan beoordelen en derhalve niet in kunnen stemmen met de gebruikte gegevens.





## 2 Samenvattend overzicht

### 2.1 Overzichtstabel

Tabel 2.1. Overzicht netto-lasten op basis van rekening 2007 (inclusief en exclusief incidentele componenten), ijkpuntscores 2007 en stand reserves per 31-12-07. Bedragen in euro's per inwoner.

cluster	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	netto lasten incl. incidenteel <sup>4</sup>	netto lasten excl. incidenteel	ijkpunt	netto -lasten incl. incidenteel minus ijkpunt (1-3)	netto -lasten excl. incidenteel minus ijkpunt (2-3)	stand reserves 311207
<b>Bestuur</b>	14	15	12	2	3	1
<b>Infrastructuur</b>	56	53	51	5	3	48
<i>waarvan provinciale wegen</i>	33	35	nvt	nvt	nvt	21
<i>waarvan openbaar vervoer</i>	5	4	nvt	nvt	nvt	10
<i>waarvan overig verkeer en vervoer</i>	9	5	nvt	nvt	nvt	7
<i>waarvan waterwegen, waterschap, waterkeringen</i>	9	10	nvt	nvt	nvt	10
<b>Water en milieu</b>	19	21	16	3	5	3
<i>waarvan water</i>	3	3	nvt	nvt	nvt	1
<i>waarvan milieu</i>	16	18	nvt	nvt	nvt	2
<b>Ruimte</b>	37	40	23	14	16	31
<i>waarvan natuur, recreatie en agrarische zaken</i>	18	17	nvt	nvt	nvt	18
<i>waarvan economische zaken</i>	11	13	nvt	nvt	nvt	10
<i>waarvan volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>	8	10	nvt	nvt	nvt	3
<b>Voorzieningen</b>	37	41	33	4	8	5
<i>waarvan jeugdhulpverlening</i>	4	4	nvt	nvt	nvt	0
<i>waarvan cultuurhistorie</i>	1	1	nvt	nvt	nvt	2
<i>waarvan overig welzijn</i>	32	36	nvt	nvt	nvt	3
<b>Totaal uitgavenclusters (A)</b>	163	170	135	29	36	89
<b>Overige eigen middelen</b>	-22	-34	-14	-9	-20	203
<b>Motorrijtuigenbelasting</b>	-72	-72	-52	-20	-20	0
<b>Totaal inkomstenclusters (B)</b>	-94	-106	-66	-29	-40	203
<b>Totaal (A+B)</b>				0	-4	292
Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen						

4. Bij incidentele componenten gaat het met name om mutaties in bestemmingsreserves en andere lasten of baten met een hekenbaar incidenteel karakter.

Tabel 2.2. Overzicht netto-lasten op basis van rekening 2007 (inclusief en exclusief incidentele componenten), ijkpuntscores 2007 en stand reserves per 31-12-07. Bedragen in miljoenen euro's.

cluster	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	netto lasten incl. incidenteel <sup>5</sup>	netto lasten excl. incidenteel	ijkpunt	netto -lasten incl. incidenteel minus ijkpunt (1-3)	netto -lasten excl. incidenteel minus ijkpunt (2-3)	stand reserves 311207
<b>Bestuur</b>	236	252	203	32	49	24
<b>Infrastructuur</b>	913	874	827	86	47	790
<i>waarvan provinciale wegen</i>	532	565	nvt	nvt	nvt	350
<i>waarvan openbaar vervoer</i>	86	59	nvt	nvt	nvt	160
<i>waarvan overig verkeer en vervoer</i>	140	85	nvt	nvt	nvt	113
<i>waarvan waterwegen, waterschap, waterkeringen</i>	154	166	nvt	nvt	nvt	168
<b>Water en milieu</b>	306	336	254	52	82	56
<i>waarvan water</i>	202	176	nvt	nvt	nvt	20
<i>waarvan milieu</i>	259	288	nvt	nvt	nvt	36
<b>Ruimte</b>	608	650	380	228	269	506
<i>waarvan natuur, recreatie en agrarische zaken</i>	286	275	nvt	nvt	nvt	300
<i>waarvan economische zaken</i>	187	213	nvt	nvt	nvt	156
<i>waarvan volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>	136	162	nvt	nvt	nvt	50
<b>Voorzieningen</b>	608	675	539	69	136	84
<i>waarvan jeugdhulpverlening</i>	59	71	nvt	nvt	nvt	7
<i>waarvan cultuurhistorie</i>	22	19	nvt	nvt	nvt	28
<i>waarvan overig welzijn</i>	528	586	nvt	nvt	nvt	50
<b>Totaal uitgavenclusters (A)</b>	2.671	2.786	2.203	467	583	1.461
<b>Overige eigen middelen</b>	-362	-548	-221	-141	-327	3.313
<b>Motorrijtuigenbelasting</b>	-1.183	-1.183	-856	-327	-327	0
<b>Totaal inkomstenclusters (B)</b>	-1.545	-1.731	-1.077	-467	-654	3.313
<b>Totaal (A+B)</b>				0	-71	4.774
Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen						

5. Bij incidentele componenten gaat het met name om mutaties in bestemmingsreserves en andere lasten of baten met een hekenbaar incidenteel karakter.

---

## 2.2 Bevindingen per cluster

### *bestuur*

- de netto lasten op het cluster Bestuur bedragen voor alle provincies tezamen gemiddeld circa 14 euro per inwoner en liggen daarmee circa 2 euro per inwoner boven het ijkpunt Bestuur (exclusief incidentele componenten ligt het netto-lastenniveau gemiddeld circa 3 euro per inwoner boven het ijkpunt);
- dit verschil hangt vooral samen met netto-lasten in het kader van breed gedefinieerde plannen voor provinciaal grote stedenbeleid<sup>6</sup>, verbouwing provinciehuis, toegerekende overhead en reorganisatiekosten;
- in een tweetal provincies is er sprake van bestemmingsreserves. Deze hebben betrekking op de renovatie van provinciale panden.

### *infrastructuur*

- de netto-lasten op het cluster Infrastructuur bedragen voor alle provincies tezamen gemiddeld circa 56 euro per inwoner en liggen daarmee circa 5 euro per inwoner boven het ijkpunt Infrastructuur (exclusief incidentele componenten ligt het netto-lastenniveau gemiddeld circa 3 euro per inwoner boven het ijkpunt). Dit is inclusief het onderdeel waterwegen c.s. (circa 9 euro per inwoner) dat bij het cluster water en milieu aan de orde komt;
- het ijkpunt behoeft onderhoud (i.c. de maatstaf gewogen kilometers in relatie tot gegevens bodemgesteldheid en de inwonergebonden maatstaven);
- onderdeel provinciale wegen: het grootste deel van netto-lasten (33 à 35 euro per inwoner) hangt samen met dit onderdeel;
- een aantal provincies hanteert relatief korte afschrijvingstermijnen (vanaf 15 jaar). Deze afschrijvingstermijnen zijn ook korter dan de afschrijvingstermijn waarvan bij de ontwikkeling van het ijkpunt Infrastructuur is uitgegaan. Worden in deze provincies langere afschrijvingstermijnen gehanteerd – zoals gebruikelijk in andere provincies – dan liggen de netto-lasten van alle provincies tezamen niet boven het ijkpunt;
- relatie met brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU): van de netto-lasten van provincies aan provinciale wegen en openbaar vervoer is circa 2 euro per inwoner gekoppeld aan de eigen bijdragen in het kader van BDU-projecten. Dit is relatief laag ten opzichte van het niveau van de eigen bijdragen waarvan wordt uitgegaan;
- onderdeel openbaar vervoer: een beperkt deel van de netto-lasten heeft betrekking op dit onderdeel (4 à 5 euro per inwoner);
- onderdeel overig verkeer en vervoer: van de totale netto-lasten op dit onderdeel (5 à 9 euro per inwoner) heeft een relatief beperkt deel (circa 2 euro per inwoner) betrekking op rijks- of gemeentelijke wegen;
- de bestemmingsreserves voor provinciale wegen hebben een omvang van gemiddeld circa 21 euro per inwoner (de helft van deze bestemmingsreserves is projectgebonden, de helft niet-projectgebonden). Deze reserves hebben slechts voor een beperkt deel (circa 2 euro per inwoner) betrekking op de BDU en zijn daarmee extra ten opzichte van BDU-projecten (en de in voorzieningen ondergebrachte specifieke middelen in dit verband);
- de omvang van de bestemmingsreserves voor openbaar vervoer (gemiddeld circa 10 euro per inwoner) hangt vooral samen met een aantal relatief omvangrijke bestemmingsreserves in een deel van de provincies;
- tussen provincies zijn er aanzienlijke verschillen ten aanzien van feitelijke bestedingen, afschrijvingstermijnen en opgebouwde bestemmingsreserves.

---

6. Het was voor de betreffende provincie niet mogelijk om de lasten en baten verbonden met deze plannen over de andere clusters te verdelen.

### **water en milieu**

- de netto-lasten op het cluster Water en milieu bedragen voor alle provincies tezamen gemiddeld circa 19 euro per inwoner en liggen daarmee circa 3 euro per inwoner boven het ijkpunt Water en Milieu (exclusief incidentele componenten ligt het netto-lastenniveau gemiddeld circa 5 euro per inwoner boven het ijkpunt);
- het financieel ijkpunt behoeft onderhoud, met name ten aanzien van de afstemming met het onderdeel waterwegen binnen het huidige cluster Infrastructuur (relatie met lengte provinciale vaarwegen) en vanuit de huidige werking van de maatstaven gewogen kilometers weglengte (negatieve score), warmtekrachtkoppeling en de inwonergebonden maatstaven;
- aan het onderdeel water (inclusief waterwegen, waterkeringen en waterschapsaangelegenheden) wordt door de provincies tezamen gemiddeld 11 à 12 euro per inwoner besteed. De relatief hoogste netto-lasten per inwoner zien we in provincies met relatief veel provinciale waterwegen. Per kilometer provinciale waterweg zijn de uitgaven juist relatief laag ten opzichte van andere provincies. Een aantal provincies kent helemaal geen provinciale waterwegen (en ook geen lasten in dit verband). Bij een beperkt aantal provincies met relatief weinig provinciale waterwegen zien we per kilometer provinciale waterweg wel relatief hoge netto-lasten. Er is sprake van gemiddeld 11 euro per inwoner aan (vooral projectgebonden) bestemmingsreserves. Deze hangen vooral samen met een drietal provincies;
- aan het onderdeel milieu wordt door de provincies tezamen gemiddeld 16 à 18 euro per inwoner besteed. De relatief hoogste netto-lasten per inwoner zien we in provincies met relatief veel provinciale inrichtingen en netto-lasten voor vergunningverlening en handhaving die daarmee samenhangen. Er is sprake van gemiddeld 2 euro per inwoner aan bestemmingsreserves. In dit verband wordt opgemerkt dat er in de toekomst mogelijk sprake is van een verschuiving van provinciale inrichtingen naar gemeenten.

### **ruimte**

- de netto-lasten op het cluster Ruimte bedragen voor alle provincies tezamen gemiddeld circa 37 euro per inwoner en liggen daarmee circa 14 euro per inwoner boven het niveau van het ijkpunt Ruimte (exclusief incidentele componenten ligt het netto-lastenniveau gemiddeld circa 16 euro per inwoner boven het ijkpunt);
- ijkpunt behoeft onderhoud ten aanzien van de werking van de maatstaven groen in afstemming op de inwonergebonden maatstaven en de kostengeoriënteerde relatie met de onderscheiden onderdelen van ruimte: natuur, recreatie en agrarische zaken, economische zaken en ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing (VHROSV);
- het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken: de gemiddelde netto-lasten voor alle provincies tezamen (17 à 18 euro per inwoner) zijn in 2007 nauwelijks ILG-gerelateerd (gemiddeld ongeveer 1 euro per inwoner)<sup>7</sup>. In feite gaat het om extra lasten boven de afspraken in de ILG-convenanten. Daarnaast zijn eigen bijdragen van provincies in het kader van ILG in 2007 ondergebracht in bestemmingsreserves. Van de opgebouwde bestemmingsreserves van gemiddeld 18 euro per inwoner is ongeveer de helft ILG-gerelateerd. Het niveau van de ILG-gerelateerde bestemmingsreserves in 2007 is daarmee iets hoger dan de gemiddeld benodigde eigen bijdragen van provincies in het kader van het ILG in de periode 2007-2013 (op jaarbasis circa 7 euro per inwoner);
- economische zaken: de netto-lasten van gemiddeld 11 à 13 euro per inwoner worden besteed aan: innovatie, stimulering kennis, herstructurering bedrijventerreinen en regionale ontwikkeling. De netto-lasten op dit onderdeel hebben een beperkte wettelijke achtergrond. Er is enige relatie met EU-subsidies.

---

7. Exclusief incidentele componenten zoals mutaties reserves met betrekking tot het ILG.

Bij de opgebouwde bestemmingsreserves van gemiddeld 10 euro per inwoner zien we aanzienlijke verschillen tussen provincies. Ze houden verband met Europese programma's, regionale ontwikkeling, kennis en innovatie;

- VHROSV: de netto-lasten van gemiddeld 9 à 10 euro per inwoner worden besteed aan: ruimtelijke ordening, streekplannen, bestemmingsplannen, gebiedenbeleid en sociaal-economische vitalisering. De netto-lasten op dit onderdeel hebben een beperkte wettelijke achtergrond. Bij de opgebouwde bestemmingsreserves van gemiddeld 3 euro per inwoner zien we aanzienlijke verschillen tussen provincies. Ze houden verband met grondaankopen en risico's grondbedrijf.

### **voorzieningen**

- de netto-lasten op het cluster Voorzieningen bedragen voor alle provincies tezamen gemiddeld circa 37 euro per inwoner en liggen daarmee circa 4 euro per inwoner boven het niveau van het ijkpunt Voorzieningen (exclusief incidentele componenten ligt het netto-lastenniveau gemiddeld circa 8 euro per inwoner boven het ijkpunt). Daarbij is er sprake van aanzienlijke verschillen tussen provincies: een aantal provincies geeft minder uit dan het ijkpunt, terwijl andere provincies duidelijk meer dan het ijkpunt uitgeven (tot aan ongeveer 30 euro per inwoner meer in Friesland en Zeeland);
- onderdeel jeugdhulpverlening: de netto-lasten op dit onderdeel van alle provincies tezamen bedragen gemiddeld circa 4 euro per inwoner (bij enkele provincies gaat het om hogere netto-lasten oplopend tot meer dan 10 euro per inwoner). Deze extra lasten ten opzichte van de doeluitkering voor jeugdhulpverlening, hangen voor een belangrijk deel samen met aanvullende provinciale middelen die worden ingezet om wachtlijsten in de jeugdzorg weg te werken. Er is sprake van relatief geringe bestemmingsreserves;
- onderdeel cultuurhistorie: aan dit onderdeel wordt door de provincies tezamen circa 1 euro per inwoner uitgegeven. Een aantal provincies geeft duidelijk meer uit (tot aan 5 euro per inwoner of kent bestemmingsreserves tot aan 8 euro per inwoner, vooral voor restauratie en onderhoud monumenten);
- overig welzijn: de rest van het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt hangt samen met het onderdeel Overig welzijn. Tezamen besteden de provincies hieraan gemiddeld 32 à 36 euro per inwoner. Tussen provincies lopen de netto-lasten uiteen van 18 euro per inwoner tot 90 euro per inwoner. Opgemerkt kan worden dat ook het ijkpunt leidt tot verschillende uitkomsten, maar met een wat geringere bandbreedte (van 24 tot 63 euro per inwoner). Binnen overig welzijn valt een aantal onderdelen te onderscheiden: kunst en oudheid (inclusief regionale omroepen), sociaal-culturele ontwikkeling (inclusief bibliotheken), volksgezondheid en een aantal overige componenten, waaronder apparaatskosten. Relatief hoge netto-lasten hangen vooral samen met de regionale omroep, musea en culturele instellingen, educatie (in de eigen taal) en bibliotheken. Gemiddeld is er sprake van bestemmingsreserves van circa 3 euro per inwoner. Deze worden met name door een drietal provincies bepaald.

### **totaalbeeld lasten en baten**

- de totale netto-lasten van provincies bedragen in 2007 gemiddeld circa 163 euro per inwoner. Dat is 29 euro per inwoner meer dan het totaal van de ijkpuntcores. Deze bedraagt 135 euro per inwoner, waarbij al rekening is gehouden met norminkomsten uit Overige eigen middelen (OEM) en Motorrijtuigenbelasting (MRB). Het verschil bekostigen provincies uit extra OEM (circa 9 euro per inwoner) en extra MRB-inkomsten (circa 20 euro per inwoner) ten opzichte van niveau waarmee in ijkpuntformules van het provinciefonds rekening wordt gehouden;
- binnen de uitkering van het provinciefonds is sprake van een bestuurlijke correctie (geen relatie met ijkpunten) die uiteenloopt van -3 tot +12 euro per inwoner (per saldo 0);
- samenstelling OEM: netto-inkomsten OEM van 22 euro per inwoner worden bepaald door de volgende factoren:

- inkomsten uit dividend (82 euro per inwoner) en overigen inkomsten (21 euro per inwoner): in totaal circa 103 euro per inwoner;
- toevoegingen aan algemene reserves: circa 70 euro per inwoner;
- toevoegingen (34 euro per inwoner) en onttrekkingen (46 euro per inwoner) aan bestemmingsreserves: per saldo 11 euro onttrekkingen.<sup>8</sup>
- de omvang van de bestemmingsreserves bedraagt eind 2007 gemiddeld circa 89 euro per inwoner. Hierbij is sprake van substantiële verschillen tussen individuele provincies: van circa 50 euro per inwoner tot 380 euro per inwoner.  
De omvang van de algemene reserves bedraagt eind 2007 gemiddeld circa 203 euro per inwoner. Ook hier is er sprake van substantiële verschillen tussen provincies: van 23 euro per inwoner tot circa 462 euro per inwoner.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de lasten en baten van provincies in 2007. Hierbij worden de volgende gegevens gepresenteerd (zowel in euro's per inwoner als in miljoenen euro's):

- regel 1: de totale netto-lasten van de provincies op de uitgavenclusters;
- regel 2: de baten die onder de normatieve werking van het provinciefonds vallen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:
  - de algemene uitkering uit het provinciefonds;
  - het genormeerde deel van de baten uit de OEM;
  - het genormeerde deel van de baten uit de MRB;
- regel 3: de netto-lasten (1) minus de genormeerde baten (2);
- regel 4: de extra baten van provincies (bovenop het deel dat onder de normatieve werking van het provinciefonds valt). Hierbij worden de volgende inkomstenbronnen onderscheiden:
  - de extra baten uit de OEM;
  - de extra baten uit de MRB;
- regel 5: het totaal van (3) en (4);
- regel 6: de stand van de reserves, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar bestemmingsreserves en algemene reserves.

---

8. Deze mutaties op de bestemmingsreserves zijn weggehaald bij de OEM en toegerekend aan de uitgavenclusters. De mutaties op de bestemmingsreserves bij de OEM vormen daarmee het spiegelbeeld van de mutaties op de bestemmingsreserves op de uitgavenclusters.

Tabel 2.3. Overzicht provinciale lasten en baten op basis van rekening 2007 en stand reserves per 31-12-07. Bedragen in euro's per inwoner en in miljoenen euro's.

	<i>in euro's per inwoner</i>	<i>in miljoenen euro's</i>
<b>1. netto-lasten uitgavenclusters</b>	<b>163</b>	<b>2.671</b>
<b>2. baten binnen normatieve werking provinciefonds</b>	<b>-135</b>	<b>-2.203</b>
<i>waarvan algemene uitkering</i>	-69	-1.126
<i>waarvan OEM</i>	-14	-221
<i>waarvan MRB</i>	-52	-856
<b>3. netto-lasten minus genormeerde baten (1+2)</b>	<b>29</b>	<b>467</b>
<b>4. extra baten</b>	<b>-29</b>	<b>-467</b>
<i>waarvan OEM</i>	-9	-141
<i>waarvan MRB</i>	-20	-327
<b>5. totaal (3+4)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>6. stand reserves per 31-12-07</b>	<b>292</b>	<b>4.774</b>
<i>waarvan bestemmingsreserves</i>	89	1.461
<i>waarvan algemene reserves</i>	203	3.313
<i>Als gevolg van afondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>		

De samenstelling van de OEM wordt in de onderstaande tabel gepresenteerd (zowel in euro's per inwoner als in miljoenen euro's). Hierbij worden de volgende gegevens gepresenteerd:

- regel 1: de inkomsten uit dividenden;
- regel 2: de overige inkomsten (met name rente);
- regel 3: de netto-lasten in het kader van de OEM (met name toevoegingen aan de algemene reserves);
- regel 4: de mutaties op de bestemmingsreserves;
- regel 5: de totale OEM (1+2+3+4).

Tabel 2.4. Samenstelling netto-lasten OEM op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner en in miljoenen euro's.

	<i>in euro's per inwoner</i>	<i>in miljoenen euro's</i>
<b>1. dividenden</b>	<b>-82</b>	<b>-1.347</b>
<b>2. overige inkomsten</b>	<b>-21</b>	<b>-341</b>
<b>3. netto-lasten OEM</b>	<b>70</b>	<b>1.140</b>
<b>4. mutatie bestemmingsreserves</b>	<b>11</b>	<b>186</b>
<b>5. totaal OEM (1+2+3+4)</b>	<b>-22</b>	<b>-362</b>
<i>Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>		





---

## 3 Bestuur

---

### 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse voor het cluster Bestuur gepresenteerd.

Het cluster Bestuur heeft betrekking op de lasten en baten verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 1.0 Provinciale Staten;
- 1.1 Gedeputeerde Staten;
- 1.2 kabinetszaken;
- 1.3 bestuurlijke organisatie;
- 1.4 financieel toezicht;
- 1.5 uitvoering overige wettelijke regelingen;
- 1.6 overige zaken betreffende algemeen bestuur;
- 1.7 overige baten en lasten.
- 2.0 openbare orde en veiligheid algemeen;
- 2.1 openbare orde en veiligheid;
- 2.2 overige beschermende maatregelen.

De provinciale taken op dit cluster zijn voornamelijk gebaseerd op de volgende wet- en regelgeving:

- Provinciewet;
- Gemeentewet;
- Wet algemene regels herindeling;
- Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Financiële verhoudingswet;
- Wet financiering decentrale overheden (Fido);
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv);
- Wet dualisering provinciebestuur;
- ambtsinstructie Commissaris der Koningin;
- Drank en horecawet;
- Archiefwet 1995
- Wet openbaarheid van bestuur;
- Wet nationale ombudsman;
- Kieswet;
- Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden;
- Wet justitiële strafvorderlijke gegevens;
- Wet rampen en zware ongevallen;
- Brandweerwet 1985;
- Politiewet;
- Wet geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Besluit kwaliteitscriteria planvorming rampenbestrijding;
- Wet gevaarlijke stoffen;
- Noodwet voedselvoorziening.

De provinciale taken hebben voor een belangrijk deel betrekking op coördinatie, toezicht en overleg. Tegen deze achtergrond worden de volgende wettelijke taken genoemd:

- toezichtstaken Commissaris der Koningin;
- gemeentelijke herindelingen en grenswijzigingen;
- benoeming (waarnemende) burgemeesters;
- toezicht gemeenten en waterschappen (beslechting geschillen, voordragen vernietigen);
- toezicht financiën gemeenten en gemeenschappelijke regelingen;
- toezicht archieven;
- provinciale verkiezingen;
- coördinerende rol Commissaris der Koningin bij rampen;
- beoordeling calamiteitenplannen waterschappen;
- toezicht gemeentelijke rampenplannen;
- opstellen en beheer provinciale risicokaart;
- coördinatie van de voorbereiding van de civiele verdediging door de in de provincie werkzame rijksambtenaren en besturen van gemeenten, provincies en waterschappen;
- toezicht en bijstandsverlening in het kader van ongevallen en rampen.

---

## 3.2 Samenstelling netto-lasten en vergelijking met ijkpunt

### *overzicht netto-lasten en ijkpunt*

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Bestuur en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- een specificatie van de samenstelling van de netto-lasten:
  - kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- een vergelijking met de uitkomst van het ijkpunt:
  - kolom 6: de uitkomst van het ijkpunt;
  - kolom 7: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 5–6);
- een vergelijking tussen het ijkpunt en de netto-lasten waarbij een aantal incidentele componenten buiten beschouwing worden gelaten:
  - kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten: het gaat hier met name om mutaties in reserves;
  - kolom 9: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (5-8);
  - kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief de incidentele componenten en het ijkpunt (kolom 9–6);
- de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 11: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 12: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 13: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (11+12).

Tabel 3.1. Uitkomsten cluster Bestuur op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>ijkpunt</i>	(7) <i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	(8) <i>incidentele netto lasten (3-4)</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-8)</i>	(10) <i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	(11) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(12) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(13) <i>totaal stand reserves 311207 (11+12)</i>
<i>Groningen</i>	31	6	0	0	25	20	5	0	25	5	0	0	0
<i>Friesland</i>	28	3	3	7	21	19	3	-4	25	7	4	0	4
<i>Drenthe</i>	20	0	0	0	20	23	-3	-0	20	-3	0	0	0
<i>Overijssel</i>	28	1	2	6	23	14	10	-4	27	14	17	0	17
<i>Gelderland</i>	19	3	0	6	10	11	-0	-6	16	6	0	0	0
<i>Utrecht</i>	24	1	5	5	23	13	10	0	23	10	0	0	0
<i>Noord-Holland</i>	12	1	3	1	13	10	3	2	11	1	0	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	9	0	0	0	9	9	-0	0	9	-0	0	0	0
<i>Zeeland</i>	35	6	0	3	26	27	-2	-3	29	1	8	0	8
<i>Noord-Brabant</i>	8	0	0	0	8	10	-2	-0	8	-2	0	0	0
<i>Limburg</i>	20	1	0	0	18	14	5	0	18	5	0	0	0
<i>Flevoland</i>	30	0	0	2	28	28	-0	-2	30	2	0	0	0
<b>Totaal</b>	17	1	1	2	14	12	2	-1	15	3	1	0	1

Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen

### ***netto-lasten bestuur***

In kolom 5 van de tabel is te zien dat de netto-lasten op het cluster Bestuur in 2007 gemiddeld circa 14 euro per inwoner bedragen. Hiervan heeft een zeer beperkt deel betrekking op openbare orde en veiligheid (gemiddeld circa 1 euro per inwoner).

De baten die enkele provincies in dit verband verantwoordt (kolom 2) hebben vooral betrekking op bijdragen van derden (onder andere in het kader van regionale samenwerking).

### ***incidentele componenten: mutaties reserves***

Per saldo is er in 2007 gemiddeld circa 1 euro per inwoner relevant in verband met onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster Bestuur (kolom 8).

### ***netto-lasten excl. incidenteel: vergelijking met ijkpunt***

Wanneer wordt geabstraheerd van de incidentele componenten (mutaties reserves), bedragen de netto-lasten op het cluster Bestuur in 2007 gemiddeld circa 15 euro per inwoner (kolom 9). Daarmee ligt het netto-lastenniveau circa 3 euro per inwoner boven het ijkpunt (kolom 10).

Bij de meeste provincies ligt het netto-lastenniveau in 2007 rond of enkele euro's per inwoner boven het ijkpunt. Bij een aantal provincies is er sprake van meer substantiële verschillen:

- bij de provincie Overijssel verantwoordt op dit cluster substantiële subsidies aan gemeenten in het kader van provinciaal grote stedenbeleid (circa 6 euro per inwoner). Deze middelen worden door gemeenten ingezet voor uiteenlopende activiteiten. Aan de provincie is verzocht te specificeren op welke clusters c.q. taakgebieden de gemeentelijke inzet van de betreffende middelen betrekking heeft. De provincie kon deze informatie niet aanleveren. Daarnaast is er in deze provincie sprake van relatief forse toerekening van overhead aan dit cluster (circa 5 euro per inwoner) en verbouwingkosten met betrekking tot het provinciehuis (circa 1 euro per inwoner);
- bij de provincie Utrecht hangt het relatief hoge netto-lastenniveau vooral samen met reorganisatiekosten in 2007 (circa 3 euro per inwoner) en aan dit cluster toegerekende overhead.

### ***stand reserves***

De meeste provincies beschikken nauwelijks over reserves op dit cluster. Alleen in Friesland, Overijssel en Zeeland is er sprake van meer substantiële reserves. Het gaat hierbij om reserves ten behoeve van renovatiekosten van provinciale panden.

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

De netto-lasten op het cluster Bestuur hangen voor een belangrijk deel samen met de wettelijke taken van provincies.

---

## 4 Infrastructuur

---

### 4.1 Inleiding

Het cluster Infrastructuur heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 3.0 verkeer en vervoer algemeen;
- 3.1 landwegen;
- 3.2 boot- en veerdiensten;
- 3.3 waterwegen;
- 3.4 vervoer;
- 4.1 waterschapsaangelegenheden;
- 4.2 waterkeringen.

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse voor het cluster Infrastructuur gepresenteerd. Hierbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- het totaalbeeld van de netto-lasten per provincie en de vergelijking met de ijkpuntscore (paragraaf 4.2);
- een nadere analyse van de achtergronden van verschillen op een aantal onderdelen binnen het cluster (paragraaf 4.3). Binnen het cluster Infrastructuur worden de volgende onderdelen onderscheiden:
  - beheer provinciale wegen (paragraaf 4.3.2);
  - openbaar vervoer (paragraaf 4.3.3);
  - overig verkeer en vervoer (paragraaf 4.3.4)

---

### 4.2 Totaalbeeld

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Infrastructuur en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- een specificatie van de samenstelling van de netto-lasten:
  - kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster (waaronder de inkomsten uit specifieke uitkeringen);
  - kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- een vergelijking met de uitkomst van het ijkpunt:
  - kolom 6: de uitkomst van het ijkpunt;
  - kolom 7: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 5–6);
- een vergelijking tussen het ijkpunt en de netto-lasten waarbij een aantal incidentele componenten buiten beschouwing worden gelaten:
  - kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten (mutaties reserves en andere substantiële incidentele componenten);
  - kolom 9: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (5-8);

- kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief de incidentele componenten en het ijkpunt (kolom 9–6);
- de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 11: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 12: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 13: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (11+12).

Tabel 4.1. Uitkomsten cluster Infrastructuur op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>ijkpunt</i>	(7) <i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	(8) <i>incidentele netto lasten</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-8)</i>	(10) <i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	(11) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(12) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(13) <i>totaal stand reserves 311207 (11+12)</i>
<i>Groningen</i>	220	151	11	26	54	75	-21	-5	60	-15	217	53	270
<i>Friesland</i>	203	136	23	14	75	81	-6	25	50	-30	6	3	9
<i>Drenthe</i>	170	92	63	29	111	70	41	63	48	-22	119	68	188
<i>Overijssel</i>	107	54	5	17	41	56	-15	-12	53	-4	39	6	45
<i>Gelderland</i>	140	58	21	27	76	73	3	-10	86	13	39	0	39
<i>Utrecht</i>	121	82	12	19	31	40	-9	-14	45	5	21	0	21
<i>Noord-Holland</i>	107	45	13	25	50	39	11	-7	57	18	68	0	68
<i>Zuid-Holland</i>	79	34	15	1	59	35	24	18	41	6	17	1	18
<i>Zeeland</i>	360	207	4	99	59	88	-29	-58	116	28	74	0	74
<i>Noord-Brabant</i>	110	66	7	2	50	42	8	10	39	-3	18	0	18
<i>Limburg</i>	90	48	9	15	36	47	-11	-6	43	-5	66	0	66
<i>Flevoland</i>	153	82	10	2	78	86	-8	15	63	-23	2	0	2
<b>Totaal</b>	122	64	14	16	56	51	5	2	53	3	44	5	48

Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen

### **toelichting tabel**

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- de netto-lasten op het cluster liggen gemiddeld circa 5 euro per inwoner boven het ijkpunt (kolom 7). Tussen provincies zien we daarbij grote verschillen: van +41 tot –29 euro per inwoner;
- wanneer wordt geabstraheerd van incidentele componenten (mutaties reserves en andere incidentele componenten<sup>9</sup>) dan zijn de verschillen ten opzichte van het ijkpunt bij de meeste provincies kleiner (zie kolom 10):
  - bij meer dan de helft van de provincies is het verschil ten opzichte van het ijkpunt dan minder dan 10 euro per inwoner;
  - bij de andere provincies zijn er nog wel aanzienlijke verschillen ten opzichte van het ijkpunt: van +28 tot –30 euro per inwoner. Op de achtergronden hiervan wordt bij de analyse van de clusteronderdelen nader ingegaan (zie volgende paragraaf);
- in de kolommen 11 t/m 13 is te zien dat een aantal provincies beschikt over substantiële bestemmingsreserves die betrekking hebben op dit cluster. Het gaat hier doorgaans om reserves ten behoeve van toekomstige investeringen in provinciale infrastructuur. De omvang van de reserves loopt tussen provincies uiteen.

Het grootste deel van de bestemmingsreserves op het cluster Infrastructuur is projectgebonden (kolom 11). Daarnaast beschikt een aantal provincies nog over (bestemmings)reserves die niet projectgebonden zijn, maar wel betrekking hebben op het cluster Infrastructuur (kolom 12).

De totale omvang van de bestemmingsreserves die relevant zijn voor het cluster Infrastructuur bedragen eind 2007 gemiddeld circa 50 euro per inwoner (kolom 13).

### **kanttekeningen bij het ijkpunt**

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt met de ijkpuntformule binnen het provinciefonds.

Het ijkpunt Infrastructuur bevat de volgende verdeelmaatstaven (tussen haakjes staat het aandeel van elke maatstaf in de totale verdeling vermeld): vast bedrag (0,4%); inwonergebonden maatstaven (42%); oppervlakte land (19%); oppervlakte water (3%); normkilometers (36%).

Daarbij gaat het om de formule die op dit moment het inkomstenniveau per provincie voor dit cluster bepaalt. Voor een goede beoordeling van de verschillen is een aantal kanttekeningen bij de ijkpuntformule relevant. Bij de bovenstaande maatstaven in het ijkpunt Infrastructuur zijn in het vooronderzoek de volgende kanttekeningen geplaatst:<sup>10</sup>

- de maatstaf gewogen kilometers weglengte (waarbij rekening is gehouden met verschillen in gebruikintensiteit en bodemgesteldheid) is sinds 1993 ongewijzigd. Het feitelijke – ongewogen – provinciale wegenareaal is sinds 1993 wel veranderd, waarbij er sprake is van duidelijke verschillen tussen provincies (uiteenlopend van –17% tot +9% in de periode 1993-2006);<sup>11</sup>
- sinds de herziening van het provinciefonds zijn nieuwe basisgegevens voor het meten van verschillen in bodemgesteldheid beschikbaar gekomen, die op dit moment wel worden gebruikt in het gemeentefonds, maar (nog) niet in het provinciefonds;
- een belangrijk deel van de verdeling van het cluster Infrastructuur wordt bepaald door inwonergebonden maatstaven, zoals het aantal inwoners in provincies, al dan niet in verstedelijkte gebieden. Het is sterk de vraag of er een kostengeoriënteerde relatie is tussen deze inwonergebonden maatstaven en de (verschil-

9. Het gaat hier naast mutaties in reserves en netto-lasten in het kader van de BDU verkeer en vervoer onder andere om afkoopsommen in verband met overdracht van wegenbeheer en eenmalige afschrijvingen van geactiveerde investeringen uit het verleden. Bij Gelderland is wordt in dit rekening gehouden met de middelen in het kader van de versterking van rivierdijken.

10. Cebeon, Vooronderzoek herziening verdeelmodel provinciefonds, 13 juni 2008.

11. Bron: CBS.



lende) financiële behoeften van provincies voor het clusterinfrastructuur (waaronder wegen- en water infrastructuur).

---

## 4.3 Onderdelen binnen cluster Infrastructuur

---

### 4.3.1 Inleiding

Binnen het cluster Infrastructuur worden de volgende onderdelen onderscheiden:

- provinciale wegen. Het gaat hier om fysieke maatregelen in het kader van aanleg en onderhoud van provinciale wegen, inclusief fysieke maatregelen ter verbetering van de kwaliteit, veiligheid en doorstroming. Daarbij zijn ook de lasten en baten meegenomen die zijn gerelateerd aan de Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU), onderdeel infrastructuur;
- openbaar vervoer. Hierbij gaat het om de lasten en baten die grotendeels zijn gerelateerd aan de Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU), onderdeel openbaar vervoer. Het betreft de exploitatie van de het openbaar (streek)vervoer, de regiotaxi, OV-chipkaart, sociale veiligheid en de toegankelijkheid openbaar vervoer. Daarnaast kunnen er in beperkte mate aanvullende middelen ten behoeve van het openbaar vervoer relevant zijn (beleid, onderzoek, subsidies);
- overig verkeer en vervoer. Het gaat hier om de lasten en baten die geen betrekking hebben op fysieke maatregelen ten aanzien van provinciale wegen (bijvoorbeeld (algemeen) verkeer- en vervoersbeleid, verkeersmaatregelen, verkeersveiligheid, mobiliteit, bereikbaarheid, voorlichting, et cetera). Daarnaast gaat het om fysieke maatregelen met betrekking tot niet-provinciale wegen (bijdragen aan wegen van derden).

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de specificatie van de netto-lasten op het cluster Infrastructuur naar de hiervoor genoemde onderdelen.

Daarbij is tevens een kolom opgenomen voor de netto-lasten met betrekking tot waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen. Deze lasten behoren weliswaar tot het cluster Infrastructuur, maar worden vanwege hun relatie met de aanwezigheid van water(wegen) behandeld bij het cluster Water en milieu.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten op het totale cluster Infrastructuur;
- kolom 2: de netto-lasten op het onderdeel provinciale wegen;
- kolom 3: de netto-lasten op het onderdeel openbaar vervoer;
- kolom 4: de netto-lasten op het onderdeel overig verkeer en vervoer;
- kolom 5: de netto-lasten met betrekking tot waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen.

Tabel 4.2. Specificatie netto-lasten Infrastructuur naar onderdelen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	<i>(1) netto-lasten totaal cluster infrastructuur</i>	<i>(2) waarvan provinciale wegen</i>	<i>(3) waarvan openbaar vervoer</i>	<i>(4) waarvan overig verkeer en vervoer</i>	<i>(5) waarvan waterwegen, waterschap, waterkering</i>
<b>Groningen</b>	54	33	1	9	12
<b>Friesland</b>	75	57	2	3	13
<b>Drenthe</b>	111	59	2	21	30
<b>Overijssel</b>	41	33	2	-3	8
<b>Gelderland</b>	76	40	13	2	20
<b>Utrecht</b>	31	24	-2	4	5
<b>Noord-Holland</b>	50	29	3	14	4
<b>Zuid-Holland</b>	59	27	9	12	11
<b>Zeeland</b>	59	33	3	13	10
<b>Noord-Brabant</b>	50	32	4	10	4
<b>Limburg</b>	36	26	4	7	-0
<b>Flevoland</b>	78	42	11	8	17
<b>Totaal</b>	56	33	5	9	9
<i>Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>					

#### **toelichting bij tabel**

In de bovenstaande tabel is te zien dat het grootste deel van de netto-lasten binnen het cluster Infrastructuur betrekking heeft op het beheer van de provinciale wegen (kolom 2).

Op het onderdeel openbaar vervoer zijn doorgaans beperkte netto-lasten relevant (kolom 3).

De netto-lasten op het onderdeel overig verkeer en vervoer loopt tussen de provincies duidelijk uiteen (kolom 4). Opgemerkt wordt dat hier sprake kan zijn van een uitwisseling met het onderdeel provinciale wegen in verband met nog bij provincies uitstaande vragen over de exacte afbakening van de relevante lasten en baten op dit onderdeel.

De verschillen tussen individuele provincies hangen voor een deel samen met incidentele componenten (onder andere mutaties in reserves, zie vervolg).

In kolom 5 is te zien dat met name de (vaar)waterrijke provincies soms substantiële bedragen verantwoorden in de sfeer van waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen.

### **4.3.2 Provinciale wegen**

#### **inleiding**

Bij het onderdeel provinciale wegen gaat het om fysieke maatregelen in het kader van beheer, onderhoud, vervanging en aanleg van provinciale wegen, inclusief fysieke maatregelen ter verbetering van de kwaliteit, veiligheid en doorstroming.

Hierbij is een onderscheid te maken tussen het deel dat voornamelijk wordt gefinancierd met algemene middelen en een deel dat wordt gefinancierd met specifieke middelen uit de BDU verkeer en vervoer, onderdeel infrastructuur.

Daarnaast stelt het ministerie van Verkeer en Waterstaat aanvullend middelen beschikbaar in de vorm van fondsen. Voor grote infrastructurele projecten<sup>12</sup> kan door de provincies aanspraak worden gemaakt op het Infrastructuurfonds. Vanuit dit fonds wordt dan het verschil tussen de kosten van het project (op basis van de meest kosteneffectieve oplossing) en de grenswaarde gefinancierd. De provincie financiert haar eigen bijdrage dan uit de BDU verkeer en vervoer.

Voor afzonderlijke, gebiedsgerichte projecten kunnen regionale mobiliteitsfondsen worden ingericht, die voor 50% door het ministerie van Verkeer en Waterstaat worden gevoed en voor de andere 50% door de betrokken decentrale overheden.

De provinciale taken op dit onderdeel zijn voornamelijk gebaseerd op de volgende wetgeving:

- Wet infrastructuurfonds;
- Wegenwet;
- Verenwet;
- Wet en besluit Brede doeluitkering verkeer en vervoer.

#### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel provinciale wegen.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: het deel van de netto-lasten dat is gerelateerd aan de BDU verkeer en vervoer;
- kolom 7: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier om mutaties reserves die vaak projectgebonden zijn en specifieke projecten met een herkenbaar incidenteel karakter);
- kolom 8: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6-7);
- kolom 9 t/m 11: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 10: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 11: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (9+10).

---

12. Voor kleine provincies ligt hierbij de grens op 112,5 miljoen euro en voor grotere provincies op 225 miljoen euro.

Tabel 4.3. Uitkomsten onderdeel beheer provinciale wegen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan BDU gerelateerd</i>	(7) <i>waarvan overig incidenteel (3-4)</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6-7)</i>	(10) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(11) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(12) <i>totaal stand reserves 311207 (9+10)</i>
<i>Groningen</i>	70	26	1	13	33	9	-12	36	105	53	158
<i>Friesland</i>	50	14	22	1	57	16	21	20	0	3	3
<i>Drenthe</i>	74	17	24	21	59	9	23	28	80	68	148
<i>Overijssel</i>	57	18	2	8	33	-1	-5	39	20	0	20
<i>Gelderland</i>	64	15	11	20	40	0	-10	50	23	0	23
<i>Utrecht</i>	88	59	15	19	24	-2	-4	30	18	0	18
<i>Noord-Holland</i>	57	16	2	14	29	1	-12	40	6	0	6
<i>Zuid-Holland</i>	36	10	1	0	27	1	1	24	3	0	3
<i>Zeeland</i>	259	140	4	89	33	2	-51	82	30	0	30
<i>Noord-Brabant</i>	40	11	3	1	32	4	2	26	12	0	12
<i>Limburg</i>	42	4	4	15	26	-0	-12	37	26	0	26
<i>Flevoland</i>	56	14	2	2	42	-1	-0	43	2	0	2
<b>Totaal</b>	58	19	6	11	33	2	-4	35	17	4	21

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **netto-lasten provinciale wegen**

Bij de lasten in kolom 1 gaat het voornamelijk om lasten in het kader van het beheer, onderhoud, vervanging en aanleg van provinciale wegen.

Bij de baten in kolom 2 gaat het voornamelijk om rijksbijdragen in het kader van de BDU verkeer en vervoer voor infrastructurele maatregelen met betrekking tot het 'onderliggend wegennet'.

In kolom 5 van de bovenstaande tabel is te zien dat de netto-lasten op de het onderdeel beheer provinciale wegen tussen provincies uiteenlopen van circa 24 euro per inwoner tot circa 59 euro per inwoner.

De netto-lasten per provincies worden beïnvloed door een aantal factoren:

- de mate waarin provincies in 2007 lasten en baten verantwoordden die zijn gerelateerd aan BDU-projecten;
- overige incidentele componenten, zoals de mutaties in de reserves (die ook vaak samenhangen met specifieke projecten) en inhaalafschrijvingen en afkoopsommen in het kader van overdracht van wegenbeheer.

### **relatie BDU infrastructuur**

Aan de provincies is gevraagd een opgave te doen van de lasten en baten die in de rekening 2007 worden verantwoord in relatie tot de BDU verkeer en vervoer, onderdeel infrastructuur.

Op basis van de ontvangen informatie kan worden geconcludeerd dat de lasten van provincies in 2007 in dit verband nauwelijks hoger zijn dan de baten (gemiddeld circa 2 euro per inwoner).

Bij een aantal provincies ligt het lastenniveau in 2007 wel duidelijk boven het niveau van de relevante baten uit de BDU verkeer en vervoer. Met name de provincie Friesland kent in 2007 substantieel hogere lasten in dit verband (circa 16 euro per inwoner, o.a. met betrekking tot de aanleg van diverse rondwegen, ontsluitingswegen (project Centrale As) en de N381). Bij Groningen en Drenthe ligt het lastenniveau in 2007 circa 9 euro per inwoner boven de relevante baten uit de BDU verkeer en vervoer. In Groningen hangt dit voornamelijk samen reconstructie van wegen/fietspaden. Bij Drenthe hangt dit verschil met name samen met het wegwerken van achterstallig onderhoud c.q. verbetering van de N34.

### **overige incidentele componenten: mutaties reserves en projecten met incidenteel karakter**

In de kolommen 3 en 4.3 is te zien dat bij een aantal provincies in 2007 substantiële mutaties in de bestemmingsreserves met betrekking tot provinciale wegen relevant zijn. Als voorbeeld kunnen worden genoemd:

- Drenthe: achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34, verdubbeling N33;
- Zeeland: Westerschelde oeververbinding, tunnel Sluiskil, onttrekking aan algemene reserve ten behoeve van provinciale wegen.

Daarnaast zijn er in de rekening 2007 substantiële lasten en baten relevant met een herkenbaar incidenteel karakter (met name inhaalafschrijvingen en afkoopsommen in het kader van wegenoverdracht in Zeeland).

### **netto-lasten exclusief incidentele componenten: relatie met te beheren wegen areaal**

In kolom 9 van tabel 4.3 wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten aan provinciale wegen in 2007, waarbij is geabstraheerd van de hiervoor beschreven componenten met een incidenteel karakter.

Hierbij zijn met name de relatief hoge netto-lasten in Zeeland opvallend.

De verschillen hangen voor een belangrijk deel samen met verschillen in de omvang van het wegenareaal dat de provincies in beheer hebben.

In de onderstaande tabel zijn de netto-lasten voor het onderdeel beheer provinciale wegen (exclusief de incidentele componenten) gerelateerd aan de wegenarealen die in 2007 bij de provincies in beheer waren.<sup>13</sup> Als referentie is de uitkomst van het ijkpunt infrastructuur (dat voor een belangrijk deel betrekking heeft op provinciale wegen) vermeld, eveneens uitgedrukt in kilometers provinciale wegen. Tevens is de door de provincies opgegeven gemiddelde afschrijvingstermijn voor provinciale wegen weergegeven.<sup>14</sup>

**Tabel 4.4. Netto-lasten beheer provinciale wegen (exclusief incidentele componenten) per inwoner en per kilometer weg in beheer bij provincies. Gegevens 2007.**

<i>provincie</i>	<i>(1) netto-lasten provinciale wegen excl. incidenteel per inwoner</i>	<i>(2) netto-lasten provinciale wegen excl. incidenteel per km weg</i>	<i>(3) ijkpunt infrastructuur per km weg</i>	<i>(4) afschrijvingstermijn</i>
<b>Groningen</b>	36	33.483	69.654	20 jaar
<b>Friesland</b>	20	19.134	77.020	15-30 jaar
<b>Drenthe</b>	28	26.236	65.836	20 jaar
<b>Overijssel</b>	39	51.096	73.683	30 jaar
<b>Gelderland</b>	50	70.352	103.098	20 jaar
<b>Utrecht</b>	30	93.675	125.746	n.v.t.
<b>Noord-Holland</b>	40	166.387	162.962	25 jaar
<b>Zuid-Holland</b>	24	121.037	173.477	30 jaar
<b>Zeeland</b>	82	53.824	57.615	n.v.t.
<b>Noord-Brabant</b>	26	105.422	170.926	15 jaar
<b>Limburg</b>	37	94.440	119.401	15 jaar
<b>Flevoland</b>	43	31.407	62.674	20 jaar
<b>Totaal</b>	35	70.780	104.674	
<i>Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>				

In de bovenstaande tabel is te zien dat de netto-lasten (exclusief incidentele componenten) voor provinciale wegen per kilometer provinciale weg tussen provincies duidelijk uiteen loopt. Daarbij blijkt er een relatie met verschillen in afschrijvingstermijnen en met structuurkenmerken die in de ijkpuntformule tot uitdrukking komen:

- zo blijken de hoge netto-lasten per inwoner van Zeeland (kolom 1) vooral samen te hangen met de relatief grote omvang van het wegenareaal in deze provincie, waardoor de netto-lasten per eenheid areaal in Zeeland zelfs onder het gemiddelde liggen;
- bij een aantal provincies (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant) kan het relatief hoge netto-lastenniveau deels worden verklaard door de relatief hoge score op het ijkpunt Infrastructuur, waarin rekening wordt gehouden met kostenverhogende aspecten als intensiteit en slechte bodem;
- bij Limburg en Noord-Brabant gaat het relatief hoge netto-lastenniveau (zowel per inwoner als per areaal) gepaard met een relatief korte afschrijvingstermijn die in deze provincies gehanteerd wordt voor de provinciale wegen. Het omgekeerde is te zien bij de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel, waar een relatief lange afschrijvingstermijn (20-30 jaar) gepaard gaat met een relatief laag

13. Bron wegenarealen: CBS.

14. In de provincies Utrecht en Zeeland wordt in 2007 niet afgeschreven op wegen.

netto-lastenniveau.

Tegen deze achtergrond wordt opgemerkt dat er bij de ontwikkeling van het ijkpunt Infrastructuur is uitgegaan van een afschrijvingstermijn voor provinciale wegen van ruim 25 jaar.<sup>15</sup> Op intensief gebruikte (doorgangs)wegen in de grote steden wordt vaak een afschrijvingstermijn van circa 30 jaar gehanteerd.

### ***stand reserves***

In de kolommen 10 t/m 12 van tabel 4.3 staat de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op het onderdeel beheer provinciale wegen.

Het grootste deel van de bestemmingsreserves op het cluster Infrastructuur is voor specifieke projecten bestemd (kolom 10). Daarnaast beschikt een aantal provincies over bestemmingsreserves die niet aan een project gekoppeld zijn (kolom 11).

In totaal beschikken de provincies gemiddeld over circa 21 euro per inwoner aan bestemmingsreserves ten behoeve van provinciale wegen. Daarbij loopt de omvang van de beschikbare bestemmingsreserves tussen provincies sterk uiteen: van enkele euro's per inwoner voor Flevoland, Friesland, Noord-Holland en Zuid-Holland tot circa 150 euro per inwoner voor Groningen en Drenthe.

Als voorbeeld worden genoemd:

- Groningen: bestemming van de reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan met name provinciale wegen (onder andere N33);
- Drenthe: achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34, verdubbeling N33, vaarverbinding Erica-Ter Apel, beheer vaarweg Meppel-de Punt en investeringen verkeer en vervoer.

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

In relatie tot het provinciale takenpakket zijn de volgende bevindingen relevant:

- de netto-lasten op het cluster Infrastructuur hebben voor een belangrijk deel betrekking op provinciale wegen en hangen grotendeels samen de wet- en regelgeving op dit onderdeel. Dit blijkt ook uit de samenhang van de netto-lasten met de ijkpuntformule Infrastructuur;
- de netto-lasten op het onderdeel provinciale wegen worden voor een belangrijk deel bepaald door verschillen in afschrijvingstermijnen die provincies hanteren. Daarbij blijken sommige provincies een relatief erg korte afschrijvingstermijn voor hun provinciale wegennet te hanteren (15 jaar);
- een beperkt deel van de incidentele netto-lasten is gekoppeld aan de BDU (gemiddeld circa 2 euro per inwoner);
- de bestemmingsreserves hebben voor een beperkt deel een relatie met de BDU (circa 2 euro per inwoner). In dit verband wordt opgemerkt dat de eigen bijdrage van provincies via bestemmingsreserves loopt, terwijl het niet bestede deel van de specifieke uitkering via voorzieningen loopt.

---

## **4.3.3 Openbaar vervoer**

### ***inleiding***

Bij het onderdeel openbaar vervoer gaat het met name om de (aanbestede) exploitatie van het regionale openbaar vervoer, de regiotaxi, OV-chipkaart, sociale veiligheid en toegankelijkheid van het openbaar vervoer. In dit verband ontvangen de provincies rijksmiddelen uit de BDU verkeer en vervoer.

---

15. Dit komt overeen met de feitelijk gemiddelde afschrijvingstermijn die destijds door provincies werd gehanteerd.

De provinciale taken op dit onderdeel zijn voornamelijk gebaseerd op de Wet en besluit Personenvervoer 2000.

### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel openbaar vervoer.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: het deel van de netto-lasten dat is gerelateerd een aan de BDU verkeer en vervoer;
- kolom 7: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 8: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6-7);
- kolom 9 t/m 11: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 10: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 11: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (9+10).



Tabel 4.5. Uitkomsten onderdeel openbaar vervoer op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan BDU gerelateerd</i>	(7) <i>waarvan overig incidenteel (3-4)</i>	(8) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6-7)</i>	(9) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(10) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(11) <i>totaal stand reserves 311207 (9+10)</i>
<i>Groningen</i>	101	100	0	0	1	1	0	0	77	0	77
<i>Friesland</i>	64	62	0	0	2	0	0	2	0	0	0
<i>Drenthe</i>	62	60	0	0	2	1	0	1	0	0	0
<i>Overijssel</i>	33	31	0	0	2	1	-0	1	0	0	0
<i>Gelderland</i>	47	41	10	4	13	-5	6	11	16	0	16
<i>Utrecht</i>	24	23	-3	0	-2	-5	-3	6	3	0	3
<i>Noord-Holland</i>	32	26	1	3	3	2	-1	2	11	0	11
<i>Zuid-Holland</i>	25	21	4	0	9	2	4	2	5	0	5
<i>Zeeland</i>	77	64	0	10	3	0	-10	13	44	0	44
<i>Noord-Brabant</i>	53	48	0	1	4	1	-1	4	5	0	5
<i>Limburg</i>	44	42	2	0	4	0	2	2	2	0	2
<i>Flevoland</i>	71	68	8	0	11	5	8	-2	0	0	0
<b>Totaal</b>	42	38	2	1	5	0	1	4	10	0	10

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten openbaar vervoer***

In de voorgaande tabel is te zien dat de relatief omvangrijke bruto-lasten (kolom 1) vrijwel volledig worden gedekt door de baten (kolom 2), die voornamelijk betrekking hebben op de BDU verkeer en vervoer, onderdeel openbaar vervoer.

Inclusief de mutaties in de relevante bestemmingsreserves bedragen de gemiddelde netto-lasten circa 5 euro per inwoner (kolom 5). De verschillen in netto-lasten tussen individuele provincies hangen voor een deel samen met incidentele componenten:

- lasten en baten gerelateerd aan de BDU verkeer en vervoer (naast de exploitatie van het openbaar vervoer soms ook voor infrastructurele maatregelen ten behoeve van het openbaar vervoer);
- mutaties in bestemmingsreserves.

### ***relatie BDU openbaar vervoer***

Aan de provincies is gevraagd een opgave te doen van de lasten en baten die in de rekening 2007 worden verantwoord in relatie tot de BDU verkeer en vervoer, onderdeel openbaar vervoer.

Op basis van de ontvangen informatie kan worden geconcludeerd dat de lasten van provincies in 2007 gemiddeld vrijwel gelijk zijn aan de baten in dit verband.

Voor enkele individuele provincies ligt het lastenniveau iets lager dan de baten uit het relevante deel van de BDU verkeer en vervoer (Gelderland en Utrecht). Dit hangt voornamelijk samen met dotaties en onttrekkingen aan voorzieningen ten behoeve van het openbaar vervoer.

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Het saldo van dotaties en onttrekkingen aan reserves op het gebied van openbaar vervoer is gemiddeld van beperkte omvang (circa 1 euro per inwoner). Bij enkele provincies komen meer substantiële mutaties in reserves voor. Dit is met name het geval in Zeeland (voornamelijk ten behoeve van de 'fast ferry') en Flevoland (cofinanciering Zuiderzeelijn).

### ***netto-lasten exclusief incidentele componenten***

In kolom 8 is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel openbaar vervoer exclusief de incidentele componenten in de meeste provincies beperkt zijn tot enkele euro's per inwoner.

Bij enkele provincies gaat het om meer substantiële netto-lasten. Met name Zeeland heeft in 2007 netto-lasten in het kader van openbaar vervoer die niet worden gedekt door de BDU verkeer en vervoer (veerverbindingen (fast ferry swath schepen), actieplan goederenvervoer, stabiliteit voorzieningenniveau openbaar vervoer en apparaatslasten). Bij Gelderland betreft het eigen bijdragen van de provincie ten behoeve van de regiotaxi bovenop de middelen die in dit kader vanuit de BDU beschikbaar komen. In Utrecht zijn er netto-lasten relevant in het kader van diverse projecten ten behoeve van het openbaar vervoer (o.a. regiotaxi).

### ***stand reserves***

Met name Groningen en Zeeland beschikken over substantiële bestemmingsreserves ten behoeve van openbaar vervoer. Bij Groningen gaat het om de bestemming van een deel van de reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan openbaar vervoer (onder andere regiotram). Bij Zeeland betreft het voornamelijk een reserve ten behoeve van de Westerschelde-oeververbinding.

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

Bij een aantal posten op het onderdeel openbaar vervoer waarop provincies in de rekening 2007 lasten verantwoorden, is het de vraag of die taken door provincies moeten worden gefinancierd of dat de gemeenten

hier ook een rol dienen te spelen. Hierbij wordt bedoeld op subsidies voor lokale activiteiten op het gebied van vervoer (bijvoorbeeld lokale pilots goederenvervoer).  
De bestemmingsreserves hebben geen relatie met de BDU.

#### ***relatie grote steden en WGR-plusregio's***

Op basis van de momenteel beschikbare informatie geven de netto-lastenpatronen op het onderdeel openbaar vervoer geen aanleiding om te veronderstellen dat het netto-lastenniveau in de (randstedelijke) provincies sterk wordt beïnvloed door de aanwezigheid van de grote steden c.q. WGR-plusregio's.

---

### **4.3.4 Overig verkeer en vervoer**

#### ***inleiding***

Bij het onderdeel overig verkeer en vervoer gaat het om lasten en baten met betrekking tot verkeer en vervoer met uitzondering van fysieke maatregelen ten aanzien van de provinciale wegen en het openbaar vervoer. Het gaat bij dit clusteronderdeel om lasten en baten met betrekking tot verkeer- en vervoerbeleid, verkeersmaatregelen, verkeersveiligheid, mobiliteit, bereikbaarheid, voorlichting, et cetera. Daarnaast gaat het om fysieke maatregelen met betrekking tot niet-provinciale wegen (bijdragen aan wegen van derden) en lasten en baten met betrekking tot boot- en veerdiensten.

De provinciale taken op dit onderdeel zijn gebaseerd op de volgende wet- en regelgeving:

- Planwet verkeer en vervoer (uitgewerkt in de Nota Mobiliteit);
- regionaal verkeersveiligheidsbeleid.

#### ***overzicht netto-lasten en reserves***

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel overig verkeer en vervoer.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;

- kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
- kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 4.6. Uitkomsten onderdeel overig verkeer en vervoer op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+10)</i>
<i>Groningen</i>	11	3	2	1	9	1	8	21	0	21
<i>Friesland</i>	47	36	0	9	3	-8	12	2	0	2
<i>Drenthe</i>	6	2	16	0	21	16	5	0	0	0
<i>Overijssel</i>	7	2	1	8	-3	-7	4	0	6	6
<i>Gelderland</i>	7	2	0	3	2	-3	5	0	0	0
<i>Utrecht</i>	4	0	0	0	4	-0	4	0	0	0
<i>Noord-Holland</i>	8	2	8	0	14	8	6	7	0	7
<i>Zuid-Holland</i>	4	2	10	0	12	10	2	9	1	10
<i>Zeeland</i>	14	1	0	0	13	0	13	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	13	7	4	0	10	4	6	0	0	0
<i>Limburg</i>	5	1	3	0	7	3	4	37	0	37
<i>Flevoland</i>	8	0	0	0	8	0	8	0	0	0
<b>Totaal</b>	9	4	5	1	9	3	5	6	1	7

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten overig verkeer en vervoer***

In kolom 5 is te zien dat de provincies per saldo gemiddeld 9 euro per inwoner besteden aan overig verkeer en vervoer. Daarbij lopen de netto-lasten tussen provincies sterk uiteen: van –3 euro tot circa +21 euro per inwoner. Deze verschillen hangen vooral samen met mutaties in reserves (kolom 3 en 4).

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Het gaat hier meestal op reserves met algemene aanduidingen als ‘verkeer- en vervoerbeleid’, ‘mobiliteitsbeleid’ en ‘regionale bereikbaarheid’. Bij een aantal provincies staan nog vragen uit over de achtergrond van deze reserves. Wellicht dat dit nog leidt tot verschuivingen van netto-lasten naar andere onderdelen binnen het cluster Infrastructuur.

### ***netto-lasten exclusief incidentele componenten***

In kolom 7 is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel overig verkeer en vervoer exclusief de incidentele componenten in de meeste provincies beperkt zijn tot circa 5 euro per inwoner. Het gaat hier doorgaans om netto-lasten in de sfeer van (algemeen) verkeers- en vervoersbeleid, mobiliteit en verkeersveiligheid. Daarnaast zijn bij een aantal provincies beperkte netto-lasten in het kader van bijdragen aan wegen van derden relevant (met name Friesland en Noord-Brabant, netto-lasten respectievelijk 9 en 5 euro per inwoner).<sup>16</sup> Bij Zeeland hebben de netto-lasten voor een belangrijk deel betrekking op verkeersveiligheid en diverse verkeersprojecten.

### ***stand reserves***

In de kolommen 8 t/m 10 is te zien dat een aantal provincies substantiële bestemmingsreserves heeft die betrekking hebben op dit onderdeel. De belangrijkste bestemmingsreserves hebben betrekking op de volgende onderdelen:

- Groningen: bestemming reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan verkeer en vervoer;
- Limburg: ondertunneling A2 Maastricht.

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

Op dit onderdeel wordt door een aantal provincies, naast de netto-lasten die volgen uit wettelijke taken, ook netto-lasten verantwoord waarvoor niet direct een relatie met wettelijke taken van provincies kan worden gelegd. Het gaat daarbij met name om activiteiten in het kader van vervoersmanagement die zich voornamelijk richten op gemeentelijke belangen en verkeersveiligheidseducatie.

---

16. Het gaat hier met name om bijdragen aan rijkswegen (dotatie voorziening A7 in Friesland en A59 in Noord-Brabant) en diverse gemeentelijke wegen.

---

## 5 Water en Milieu

---

### 5.1 Inleiding

Het cluster Water en milieu heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 4.0 waterhuishouding algemeen;
- 4.3 kwantitatief beheer oppervlaktewater;
- 4.4 kwantitatief beheer grondwater;
- 4.5 landaanwinning;
- 5.0 milieubeheer algemeen;
- 5.1 kwalitatief beheer oppervlaktewater;
- 5.2 kwalitatief beheer grondwater en bodem;
- 5.3 bestrijding luchtverontreiniging;
- 5.4 bestrijding geluidhinder;
- 5.5 vergunningverlening en handhaving.

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse voor het cluster Water en milieu gepresenteerd. Hierbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- het totaalbeeld van de netto-lasten per provincie en de vergelijking met de ijkpuntscore (paragraaf 5.2);
- een nadere analyse van de achtergronden van verschillen op een aantal onderdelen binnen het cluster (paragraaf 5.3). Binnen het cluster Water en milieu worden de volgende onderdelen onderscheiden:
  - water (paragraaf 5.3.2);
  - milieu (paragraaf 5.3.3).

---

### 5.2 Totaalbeeld

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Water en milieu en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- een specificatie van de samenstelling van de netto-lasten:
  - kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- een vergelijking met de uitkomst van het ijkpunt:
  - kolom 6: de uitkomst van het ijkpunt;
  - kolom 7: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 5–6);
- een vergelijking tussen het ijkpunt en de netto-lasten waarbij een aantal incidentele componenten buiten beschouwing worden gelaten:
  - kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten: het gaat hier met name om mutaties in reserves;
  - kolom 9: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (5-8);

- kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief de incidentele componenten en het ijkpunt (kolom 9–6);
- de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 11: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 12: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 13: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (11+12).



Tabel 5.1. Uitkomsten cluster Water en milieu op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+ 3-4)</i>	(6) <i>ijkpunt</i>	(7) <i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	(8) <i>incidentele netto lasten (3-4)</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-8)</i>	(10) <i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	(11) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(12) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(13) <i>totaal stand reserves 311207 (11+12)</i>
<i>Groningen</i>	46	15	2	2	30	21	9	-0	30	10	14	1	15
<i>Friesland</i>	46	23	7	5	25	20	5	2	23	3	1	1	1
<i>Drenthe</i>	37	8	0	4	25	19	6	-4	29	10	2	2	4
<i>Overijssel</i>	46	26	4	5	19	15	4	-1	20	5	2	0	2
<i>Gelderland</i>	34	13	1	3	18	15	4	-2	21	6	0	4	4
<i>Utrecht</i>	27	13	2	9	7	13	-6	-8	15	1	2	0	2
<i>Noord-Holland</i>	23	10	0	4	8	15	-6	-4	13	-2	0	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	36	16	0	1	20	15	4	-1	21	6	1	2	3
<i>Zeeland</i>	61	17	0	8	37	26	11	-8	45	19	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	39	19	5	3	22	14	8	2	21	6	6	0	6
<i>Limburg</i>	26	4	0	0	23	14	8	0	23	8	2	0	2
<i>Flevoland</i>	42	10	0	1	32	19	12	-1	32	13	2	2	4
<b>Totaal</b>	35	15	2	3	19	16	3	-2	21	5	2	1	3

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **toelichting tabel**

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- de netto-lasten op het cluster liggen gemiddeld circa 3 euro per inwoner boven het ijkpunt;
- bij de meeste individuele provincies bedraagt het verschil ten opzichte van het ijkpunt minder dan 10 euro per inwoner (kolom 7). Bij enkele provincies is er sprake van iets grotere verschillen;
- wanneer wordt geabstraheerd van incidentele componenten (mutaties reserves, kolom 8) is te zien dat het netto-lastenniveau op dit cluster bij de meeste provincies (duidelijk) boven het ijkpunt ligt, uiteenlopend van enkele euro's per inwoner tot circa 19 euro per inwoner (kolom 10). Alleen bij Noord-Holland is er in 2007 sprake van een netto-lastenniveau exclusief incidentele componenten dat iets onder het ijkpunt ligt;
- in de kolommen 11 t/m 13 is te zien dat de meeste provincies beschikken over beperkte bestemmingsreserves die betrekking hebben op dit cluster. Alleen de provincie Groningen beschikt over substantiële reserves in dit verband.

Het gaat hierbij zowel om project-gebonden reserves (kolom 11) als bestemmingsreserves die niet projectgebonden zijn, maar wel betrekking hebben op het cluster Water en milieu (kolom 12).

De totale omvang van de bestemmingsreserves die relevant zijn voor het cluster Water en milieu bedraagt eind 2007 gemiddeld circa 3 euro per inwoner (kolom 13).

Op de achtergronden van de bovenstaande bevindingen wordt bij de analyse van de clusteronderdelen nader ingegaan (zie volgende paragrafen).

### **kanttekeningen ijkpunt**

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt met de ijkpuntformule binnen het provinciefonds. Het ijkpunt Water en milieu bevat de volgende verdeelmaatstaven (tussen haakjes staat het aandeel van elke maatstaf in de totale verdeling vermeld): vast bedrag (2%); inwonergebonden maatstaven (74%); oppervlakte land (16%); oppervlakte water (2%); oppervlakte groen (0,2%); normkilometers (-2%); warmtekrachtkoppeling (7%).

Daarbij gaat het om de formule die op dit moment het inkomstenniveau per provincie voor dit cluster bepaalt. Voor een goede beoordeling van de verschillen is een aantal kanttekeningen bij de ijkpuntformule relevant. Bij de bovenstaande maatstaven in het ijkpunt Water en milieu zijn in het vooronderzoek de volgende kanttekeningen geplaatst:<sup>17</sup>

- de maatstaf gewogen kilometers weglengte met een negatief gewicht, waarmee een tegengesteld verband met de kosten(ontwikkelingen) op dit taakgebied wordt gesuggereerd;
- bij de maatstaf warmtekrachtkoppeling is de relatie met verschillen in (ontwikkelingen in) de provinciale milieukosten onduidelijk. Gemiddeld neemt de betekenis van deze maatstaf in de periode 2001-2007 met circa 3% af, terwijl deze periode de netto-uitgaven voor milieubeheer zijn toegenomen. Bovendien vertoont deze maatstaf aanzienlijke schommelingen. Tussen provincies is er in diezelfde periode sprake van mutaties die uiteenlopen van -35% tot +65%;
- de inwonergebonden maatstaven bepalen een relatief groot deel van de verdeling (gemiddeld 74%). Het is de vraag of deze maatstaven wel op een adequate manier de kostenverschillen in de sfeer van waterhuishouding en milieubeheer tussen provincies indiceren.

---

17. Cebeon, Vooronderzoek herziening verdeelmodel provinciefonds, 13 juni 2008.

---

## 5.3 Onderdelen binnen cluster Water en milieu

---

### 5.3.1 Inleiding

Binnen het cluster Water en milieu worden de volgende onderdelen onderscheiden:

- water, inclusief de lasten en baten in verband met waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen.<sup>18</sup> Deze lasten en baten behoren weliswaar tot het cluster Infrastructuur, maar worden vanwege hun relatie met de aanwezigheid van water(wegen) behandeld bij dit onderdeel;
- milieu.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de specificatie van de netto-lasten op het cluster Water en milieu naar de hiervoor genoemde onderdelen.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten op het totale cluster Water en milieu;
- kolom 2: de netto-lasten op het onderdeel water, voor zover dat deel uitmaakt van het cluster Water en milieu;
- kolom 3: de netto-lasten op het onderdeel milieu;
- kolom 4: de netto-lasten met betrekking tot waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen (dit maakt deel uit van het cluster Infrastructuur, maar wordt hier in samenhang met water uit kolom 2 in de analyse betrokken).

---

18. Het gaat hier om de baten en lasten verantwoord op de lv3-functies 3.3, 4.1 en 4.2.

Tabel 5.2. Specificatie netto-lasten Water en milieu naar onderdelen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>netto-lasten totaal cluster Water en milieu</i>	(2) <i>waarvan water</i>	(3) <i>waarvan milieu</i>	(4) <i>waterwegen, waterschap, waterkering</i>
<b>Groningen</b>	30	2	28	12
<b>Friesland</b>	25	3	22	13
<b>Drenthe</b>	25	2	23	30
<b>Overijssel</b>	19	5	14	8
<b>Gelderland</b>	18	3	15	20
<b>Utrecht</b>	7	2	5	5
<b>Noord-Holland</b>	8	1	7	4
<b>Zuid-Holland</b>	20	2	17	11
<b>Zeeland</b>	37	7	30	10
<b>Noord-Brabant</b>	22	5	18	4
<b>Limburg</b>	23	1	22	-0
<b>Flevoland</b>	32	3	29	17
<b>Totaal</b>	19	3	16	9

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

In de bovenstaande tabel is te zien dat het grootste deel van de netto-lasten binnen het cluster Water en milieu betrekking heeft op het onderdeel milieu (kolom 3).

De watergerelateerde netto-lasten hebben voornamelijk betrekking op waterwegen, waterschapsaangelegenheden en waterkeringen (kolom 3). Binnen het cluster Water en milieu heeft een beperkt deel betrekking op watergerelateerde netto-lasten (kolom 2).

### 5.3.2 Water

#### *inleiding*

Het onderdeel water heeft betrekking op de lasten en baten met betrekking tot waterwegen, waterhuishouding, waterkeringen, kwantitatief beheer oppervlaktewater, kwantitatief beheer grondwater en landaanwinning.

Het takenpakket van de provincies op dit onderdeel is gebaseerd op de volgende wet- en regelgeving:

- Scheepvaartverkeerswet;
- Binnenvaartpolitiereglement;
- Wet op de waterhuishouding;
- Wet op de waterkering;
- Grondwaterwet;
- Kaderrichtlijn water;
- Nationaal bestuursakkoord water 2003
- Beleidslijn ruimte voor de rivier 2006;
- Beleidsnota rioleringsbeleid in het buitengebied 1998;
- Integrale ontwikkeling perspectief kust 2005;

- Beleidsagenda voor de kust, procesplan aanpak zwakke schakels kust 2003;
- Nota uitwerking peilbeheer 1998.

De provinciale taken in dit verband hebben betrekking op kaderstelling, monitoring en toezicht. De uitvoering valt onder de verantwoordelijkheid van gemeenten en waterschappen.

Tegen deze achtergrond worden de volgende wettelijke taken genoemd:

- opstellen waterhuishoudingsplan c.q. waterbeleidsplan;
- toezicht op alle primaire waterkeringen, goedkeuring dijkaanpassingsplannen, vijfjaarlijkse toetsingen;
- vormgeving, inrichting en toezicht waterschappen;
- zorg voor secundaire waterkeringen;
- zorg voor waterbergingsgebieden;
- muskusrattenbestrijding;
- opstellen grondwaterbeheersplan.

### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel water, inclusief de watergerelateerde onderdelen uit het cluster Infrastructuur (waterwegen, waterschapsaanleggen en waterkeringen).

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 5.3. Uitkomsten onderdeel water op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+ 10)</i>
<i>Groningen</i>	45	27	9	13	14	-4	18	20	1	21
<i>Friesland</i>	48	28	0	4	16	-4	20	4	0	4
<i>Drenthe</i>	31	15	23	8	32	16	17	39	1	41
<i>Overijssel</i>	22	7	5	6	14	-1	15	21	0	21
<i>Gelderland</i>	26	2	1	2	23	-1	24	0	0	0
<i>Utrecht</i>	9	2	1	1	7	-0	7	0	0	0
<i>Noord-Holland</i>	12	1	2	8	5	-6	11	44	0	44
<i>Zuid-Holland</i>	17	2	0	1	14	-1	15	0	0	0
<i>Zeeland</i>	23	2	0	4	17	-2	19	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	9	3	4	2	9	2	7	7	0	7
<i>Limburg</i>	2	1	0	0	1	-0	1	0	0	0
<i>Flevoland</i>	22	2	0	0	20	3	17	0	0	0
<b>Totaal</b>	18	4	2	3	12	-1	13	11	0	11

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **netto-lasten water**

In kolom 5 van de tabel is te zien dat de provincies per saldo gemiddeld 12 euro per inwoner besteden aan water.

Dit netto-lastenniveau loopt tussen provincies uiteen van circa 1 euro per inwoner tot circa 32 euro per inwoner.

### **mutatie reserves en overige incidentele componenten**

Bij een aantal provincies worden de netto-lasten in 2007 op dit onderdeel voor een belangrijk deel bepaald door incidentele componenten.

Bij Gelderland gaat het om een eenmalige afschrijving op rivierdijkversterkingen, waarvoor in het provinciefonds via het integratie-artikel in 2007 een vergoeding wordt gegeven.

Bij de provincie Drenthe worden de netto-lasten in 2007 voor een belangrijk deel bepaald door toevoegingen aan reserves. Het gaat hier om reserves ten behoeve van het beheer van de vaarwegen Meppel-de Punt en Erica-Ter Apel.

Bij een aantal andere provincies zijn in 2007 vooral per saldo onttrekkingen aan reserves relevant (met name in verband met waterwegen). Bij Zeeland is in dit verband ook een afkoopsom met betrekking tot het kanaal Oude Arne relevant.

### **netto-lasten exclusief incidentele componenten: relatie aanwezigheid provinciale vaarwegen**

In kolom 7 van de tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten aan water, waarbij is geabstraheerd van de hiervoor genoemde incidentele componenten. Daar is te zien dat de netto-lasten voor het clusteronderdeel water in 2007 gemiddeld circa 13 euro per inwoner bedragen.

Opvallend hierbij is dat een aantal provincies relatief zeer lage netto-lasten op het onderdeel water hebben (Utrecht, Noord-Brabant en Limburg). Bij een aantal andere provincies is het netto-lastenniveau juist relatief hoog (Groningen, Friesland, Drenthe, Gelderland, Zeeland en Flevoland).

Deze verschillen hangen voor een belangrijk deel samen met verschillen in het areaal vaarwegen die de provincies in beheer hebben.

In de onderstaande tabel zijn de volgende gegevens gepresenteerd:

- kolom 1: de netto-lasten per inwoner voor het onderdeel water (exclusief incidentele componenten);
- kolom 2: de netto-lasten per inwoner voor waterwegen (exclusief incidentele componenten);
- kolom 3: de netto-lasten per inwoner voor waterkeringen (exclusief incidentele componenten);
- kolom 4: de netto-lasten per inwoner voor overig water (exclusief incidentele componenten);
- kolom 5: het areaal vaarwegen in provinciaal beheer per inwoner;<sup>19</sup>
- kolom 6: de netto-lasten met betrekking tot waterwegen gerelateerd aan het areaal provinciale vaarwegen.

---

19. Arealen vaarwegen in provinciaal beheer in 2007. Bron: CBS.

Tabel 5.4. Specificatie netto-lasten water naar onderdelen (exclusief incidentele componenten) op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner en per areaal provinciale vaarweg.

provincie	(1) totaal netto-lasten water	(2) waarvan netto-lasten waterwegen	(3) waarvan netto-lasten waterkeringen	(4) waarvan netto-lasten overig water	(5) areaal provinciale vaarweg per inwoner	(6) netto-lasten waterwegen per km provinciale vaarweg
<b>Groningen</b>	18	12	3	3	279	43.224
<b>Friesland</b>	20	14	3	3	989	14.153
<b>Drenthe</b>	17	13	2	2	296	42.354
<b>Overijssel</b>	15	5	4	6	125	38.893
<b>Gelderland</b>	24	0	20	4	0	nvt
<b>Utrecht</b>	7	3	2	2	35	78.808
<b>Noord-Holland</b>	11	7	2	2	100	70.736
<b>Zuid-Holland</b>	15	9	3	3	47	185.340
<b>Zeeland</b>	19	5	3	11	47	111.541
<b>Noord-Brabant</b>	7	0	3	3	0	nvt
<b>Limburg</b>	1	0	0	1	0	nvt
<b>Flevoland</b>	17	11	2	4	451	24.795
<b>Totaal</b>	13	5	5	3	106	50.054

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

In de bovenstaande tabel is te zien dat van de gemiddelde netto-lasten op het onderdeel water voor ongeveer de helft betrekking hebben op waterwegen. Deze netto-lasten aan waterwegen lopen per inwoner sterk uiteen tussen de provincies (kolom 2). Deze verschillen hangen samen met verschillen in de hoeveelheid areaal provinciale vaarwegen per provincie.

De provincies met relatief omvangrijke arealen provinciale vaarwegen (Groningen, Friesland, Drenthe en Flevoland, zie kolom 5) hebben relatief hoge netto-lasten voor waterwegen (meer dan 10 euro per inwoner). Per kilometer provinciale vaarweg zijn de netto-lasten echter lager dan in andere provincies (kolom 6).

In Zuid-Holland is er bij waterwegen sprake van relatief hoge netto-lasten per areaal provinciale vaarweg. De netto-lasten hebben hier voor ongeveer de helft betrekking op apparaatslasten in het kader van beheer en onderhoud vaarwegen. Daarnaast is in 2007 een bedrag van ruim 1 euro per inwoner relevant in verband met grootschalig onderhoud vaarwegen.

Bij Zeeland wordt het relatief hoge netto-lastenniveau op water voor een belangrijk deel veroorzaakt door de component overig water. Dit hangt deels samen met een kwaliteitsimpuls in 2007 met betrekking tot waterbeheer (circa 4 euro per inwoner).

Bij een aantal provincies blijkt het relatief lage netto-lastenniveau op water samen te hangen met het gegeven dat deze provincies in 2007 geen vaarwegen in beheer hebben (Gelderland, Noord-Brabant en Limburg).

Opgemerkt wordt dat de netto-lasten met betrekking tot water in het ijkpunt Water en milieu onder andere worden geïndiceerd met de maatstaf water. De score op deze maatstaf is echter anders over de provincies verdeeld dan het areaal vaarwegen in provinciaal beheer, waarmee een belangrijk deel van de netto-lasten op het onderdeel water blijken samen te hangen.



### **stand reserves**

In de kolommen 8 t/m 10 van tabel 5.3 is te zien dat een aantal provincies substantiële bestemmingsreserves heeft die betrekking hebben op dit onderdeel. In de meeste gevallen betreft het projectgebonden reserves (kolom 8). De belangrijkste bestemmingsreserves hebben betrekking op de volgende onderdelen:

- Groningen: bestemming reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan waterwegen en waterhuishouding algemeen;
- Drenthe: reserves ten behoeve van het beheer van diverse vaarwegen (Meppel-de Punt, EricaTer Apel en vaarwegen Zuidoost-Drenthe);
- Overijssel: bestemmingsreserve waterwegen en reserve grondwaterbeheer;
- Noord-Holland: reserve ten behoeve van groot onderhoud Noord-Hollands kanaal en overige vaarwegen en reserve bijdragen baggerwerken.

### **relatie met provinciaal takenpakket**

De netto-lasten op het onderdeel water hebben voornamelijk betrekking op waterwegen en waterkeringen. Deze lasten hangen samen met de wettelijke taken die de provincies op deze terreinen hebben.

---

## **5.3.3 Milieu**

### **inleiding**

Het onderdeel milieu heeft betrekking op de lasten en baten met betrekking tot milieubeheer (planning en coördinatie), kwalitatief beheer oppervlaktewater, kwalitatief beheer grondwater en bodem, bestrijding luchtverontreiniging, bestrijding geluidshinder, vergunningverlening en handhaving.

Het takenpakket van de provincies op dit onderdeel is gebaseerd op de volgende wet- en regelgeving:

- Grondwaterwet;
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren;
- Wet bodembescherming,
- Wet milieubeheer;
- Wet geluidhinder;
- Wet luchtkwaliteit;
- convenant BLOW.

De provinciale taken in dit verband hebben voor een deel betrekking op kaderstelling, monitoring, toetsing, toezicht, vergunningverlening en handhaving. Daarnaast hebben provincies enkele uitvoerende taken op het gebied van milieu.

Tegen deze achtergrond worden de volgende wettelijke taken genoemd:

- vergunningverlening en handhaving grote bedrijven;
- vergunningverlening ontgroningen;
- opstellen milieubeleidsplan;
- coördinatie en afstemming handhavingssamenwerking, toezicht op gemeenten en waterschappen;
- vaststellen basisnet gevaarlijk stoffen;
- stimulering windenergie;
- uitvoering EU-richtlijn omgevingslawaaï;

### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel milieu.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 5.5. Uitkomsten onderdeel milieu op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+ 10)</i>
<i>Groningen</i>	42	14	1	2	28	-0	28	8	0	8
<i>Friesland</i>	42	21	7	5	22	2	21	1	1	1
<i>Drenthe</i>	34	7	0	4	23	-4	28	2	1	2
<i>Overijssel</i>	35	21	1	1	14	-0	14	0	0	0
<i>Gelderland</i>	28	11	0	2	15	-2	17	0	4	4
<i>Utrecht</i>	24	11	1	8	5	-8	12	2	0	2
<i>Noord-Holland</i>	21	10	0	4	7	-4	11	0	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	33	15	0	1	17	-1	18	1	2	3
<i>Zeeland</i>	50	16	0	5	30	-5	34	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	34	16	1	1	18	-0	18	1	0	1
<i>Limburg</i>	24	3	0	0	22	0	22	2	0	2
<i>Flevoland</i>	38	8	0	1	29	-1	29	2	2	4
<b>Totaal</b>	31	13	1	2	16	-2	18	1	1	2

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten milieu***

In kolom 5 van de tabel is te zien dat de provincies per saldo gemiddeld 16 euro per inwoner besteden aan milieu.

Dit netto-lastenniveau loopt tussen provincies uiteen van circa 5 euro per inwoner tot circa 30 euro per inwoner.

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Bij sommige provincies worden de netto-lasten op dit onderdeel voor een substantieel deel bepaald door de mutaties in de reserves in 2007. Het gaat hier met name om Utrecht en Noord-Holland. In Utrecht betreft het substantiële onttrekkingen uit de reserves voor bestrijding luchtverontreiniging en geluidhinder. In Noord-Holland betreft het onttrekkingen aan de reserves voor luchtverontreiniging, kwalitatief beheer grondwater en bodem en milieubeheer algemeen.

Ook in Drenthe en Zeeland is er sprake van relatief omvangrijke onttrekkingen aan reserves, met name met betrekking tot milieubeheer algemeen.

### ***netto-lasten exclusief incidentele componenten: relatie aanwezigheid provinciale inrichtingen***

In kolom 7 van de tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten aan water, waarbij is geabstraheerd van de hiervoor genoemde incidentele componenten. Daar is te zien dat de netto-lasten voor het clusteronderdeel water in 2007 gemiddeld circa 18 euro per inwoner bedragen. Bij een aantal provincies wijken de netto-lasten in 2007 duidelijk af van dit gemiddelde:

- de provincies Groningen, Drenthe, Zeeland en Flevoland kennen in 2007 een bovengemiddeld netto-lastenniveau;
- in Utrecht en Noord-Holland is juist sprake van relatief lage netto-lastenniveau.

Deze verschillen hangen voor een belangrijk deel samen met verschillen in de aanwezigheid van milieubelastende bedrijven, waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn voor de vergunningverlening en handhaving (zogenaamde provinciale inrichtingen).

In de onderstaande tabel zijn de volgende gegevens gepresenteerd:

- kolom 1: de netto-lasten per inwoner voor het onderdeel milieu (exclusief incidentele componenten);
- kolom 2: de netto-lasten per inwoner voor de component vergunningverlening en handhaving (exclusief incidentele componenten);
- kolom 3: het aantal provinciale inrichtingen per 100.000 inwoners;<sup>20</sup>
- kolom 4: de netto-lasten met betrekking tot vergunningverlening en handhaving gerelateerd aan het aantal provinciale inrichtingen.

---

20. Bron: KPMG, Onderzoek structurele financiering externe veiligheid na 2010, 2008. Opgemerkt wordt dat het hier voorlopige cijfers betreft.

Tabel 5.6. Specificatie netto-lasten milieu (exclusief incidentele componenten) op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner en per provinciale inrichting.

provincie	(1)	(2)	(3)	(4)
	totaal netto-lasten milieu	waarvan netto-lasten vergunningen en handhaving	aantal provinciale inrichtingen per inwoner	netto-lasten vergunningen en handhaving per provinciale inrichting
<b>Groningen</b>	28	14	110	126.596
<b>Friesland</b>	21	11	36	306.000
<b>Drenthe</b>	28	10	39	255.895
<b>Overijssel</b>	14	7	27	245.467
<b>Gelderland</b>	17	6	38	166.760
<b>Utrecht</b>	12	5	13	348.438
<b>Noord-Holland</b>	11	5	22	216.966
<b>Zuid-Holland</b>	18	9	63	149.752
<b>Zeeland</b>	34	16	113	139.349
<b>Noord-Brabant</b>	18	8	51	147.780
<b>Limburg</b>	22	11	28	376.156
<b>Flevoland</b>	29	1	16	47.500
<b>Totaal</b>	18	8	43	179.947

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

In de bovenstaande tabel is te zien dat van de gemiddelde netto-lasten op het onderdeel milieu voor iets minder dan de helft betrekking hebben op vergunningverlening en handhaving. Deze netto-lasten aan vergunningverlening en handhaving lopen per inwoner sterk uiteen tussen de provincies (kolom 2). Deze verschillen hangen samen met verschillen in het aantal (grote) bedrijven waarbij de provincie verantwoordelijk is voor de vergunningverlening en de handhaving (provinciale inrichtingen).

De provincies met relatief veel provinciale inrichtingen (met name Groningen en Zeeland, zie kolom 3) hebben relatief hoge netto-lasten per inwoner (kolom 2), maar relatief lage netto-lasten per provinciale inrichting (kolom 4).

Bij andere provincies (zoals Utrecht en Noord-Holland) zijn de netto-lasten aan milieu per inwoner relatief laag (kolom 1) en hangt dit voor een deel samen met relatief lage netto-lasten in de sfeer van vergunningverlening en handhaving als gevolg van het relatief beperkte aantal provinciale inrichtingen in deze provincies (kolom 3).

Opgemerkt wordt dat de netto-lasten met betrekking tot milieu in het ijkpunt Water en milieu onder andere worden geïndiceerd met de maatstaf warmtekrachtkoppeling. De score op deze maatstaf is echter anders over de provincies verdeeld dan het aantal provinciale inrichtingen, waarmee de netto-lasten van een belangrijk deel van het onderdeel milieu blijken samen te hangen.

#### **stand reserves**

In de kolommen 8 t/m 10 van tabel 5.5 is te zien dat de meeste provincies nauwelijks substantiële bestemmingsreserves hebben die relevant zijn voor dit onderdeel. Bij enkele provincies met meer substantiële reserves gaat het om de volgende reserves:

- Groningen: reserve bodemsanering;
- Gelderland: egaliseringsreserve grondwaterheffing;

- bij Flevoland gaat het om reserves ten behoeve van een omgevingsplan Flevoland en cofinanciering strategische aandachtsgebieden.

***relatie met provinciaal takenpakket***

De netto-lasten op het onderdeel milieu hangen vooral samen met de wettelijke taken die de provincies op deze terreinen hebben.

In dit verband wordt opgemerkt dat er in de toekomst mogelijk sprake is van een verschuiving van provinciale inrichtingen naar gemeenten.<sup>21</sup>

---

21. Bron: Kabinetreactie op het advies van de commissie Mans (onderzoeksteam herziening handhavingstelsel VROM-regelgeving) en eindbeeld Mans/Wabo/Oosting, ministerie van VROM, kenmerk BJZ2008, pagina 6.

---

## 6 Ruimte

---

### 6.1 Inleiding

Het cluster Ruimte heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 5.6 ontgroningen;
- 6.0 recreatie en natuur algemeen;
- 6.1 recreatie;
- 6.2 natuur;
- 7.0 algemene economische aangelegenheden;
- 7.1 bevordering economische activiteiten;
- 7.3 agrarische aangelegenheden;
- 9.0 ruimtelijke ordening en volkshuisvesting algemeen;
- 9.1 ruimtelijke ordening;
- 9.2 volkshuisvesting;
- 9.3 stedelijke vernieuwing.

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse voor het cluster Ruimte gepresenteerd. Hierbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- het totaalbeeld van de netto-lasten per provincie en de vergelijking met de ijkpuntscore (paragraaf 6.2);
- een nadere analyse van de achtergronden van verschillen op een aantal onderdelen binnen het cluster (paragraaf 6.3). Binnen het cluster Infrastructuur worden de volgende onderdelen onderscheiden:
  - natuur, recreatie en agrarische zaken (paragraaf 6.3.2);
  - economische zaken (paragraaf 6.3.3);
  - volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (paragraaf 6.3.4).

---

### 6.2 Totaalbeeld

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Ruimte en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- een specificatie van de samenstelling van de netto-lasten:
  - kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- een vergelijking met de uitkomst van het ijkpunt:
  - kolom 6: de uitkomst van het ijkpunt;
  - kolom 7: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 5–6);
- een vergelijking tussen het ijkpunt en de netto-lasten waarbij een aantal incidentele componenten buiten beschouwing worden gelaten:

- kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten: het gaat hier met name om mutaties in reserves;
- kolom 9: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (5-8);
- kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief de incidentele componenten en het ijkpunt (kolom 9-6);
- de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 11: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 12: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 13: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (11+12).



Tabel 6.1. Uitkomsten cluster Ruimte op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+ 3-4)</i>	(6) <i>ijkpunt</i>	(7) <i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	(8) <i>incidentele netto lasten (3-4)</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-8)</i>	(10) <i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	(11) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(12) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(13) <i>totaal stand reserves 311207 (11+12)</i>
<i>Groningen</i>	90	42	18	11	54	33	21	7	47	15	56	10	66
<i>Friesland</i>	131	55	57	61	72	42	30	-3	75	33	12	24	36
<i>Drenthe</i>	118	70	12	4	56	36	21	8	49	13	19	2	20
<i>Overijssel</i>	126	62	26	33	57	25	32	-7	64	39	45	13	58
<i>Gelderland</i>	87	41	8	40	14	23	-9	-32	46	23	9	0	9
<i>Utrecht</i>	74	35	6	8	37	19	19	-1	39	20	23	22	45
<i>Noord-Holland</i>	54	25	25	13	42	20	22	12	30	10	15	20	35
<i>Zuid-Holland</i>	62	38	2	2	24	19	5	-0	24	5	29	0	29
<i>Zeeland</i>	145	82	0	30	33	42	-9	-30	63	21	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	54	15	8	17	30	21	9	-9	39	18	15	5	20
<i>Limburg</i>	88	46	28	0	70	20	50	28	42	22	27	8	35
<i>Flevoland</i>	138	95	5	13	37	39	-3	-7	44	4	54	0	54
<b>Totaal</b>	79	39	14	16	37	23	14	-3	40	16	23	8	31

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **toelichting tabel**

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- de netto-lasten op het cluster liggen gemiddeld circa 14 euro per inwoner boven het ijkpunt;
- bij de meeste individuele provincies is er sprake van substantiële verschillen ten opzichte van het ijkpunt (kolom 7);
- Wanneer wordt geabstraheerd van incidentele componenten (mutaties reserves) is te zien dat het netto-lastenniveau op dit cluster bij alle provincies (ruim) boven het ijkpunt ligt (kolom 10). Tussen provincies lopen de hogere netto-lasten uiteen van 4 à 5 euro per inwoner (Flevoland en Zuid-Holland) tot bijna 40 euro per inwoner (Overijssel);
- in de kolommen 11 t/m 13 is te zien dat de meeste provincies beschikken over substantiële bestemmingsreserves die betrekking hebben op dit cluster. Het gaat hier doorgaans om reserves ten behoeve van toekomstige investeringen in het landelijke gebied.  
Tevens is te zien dat de bestemmingsreserves grotendeels project-gebonden is (kolom 11). Daarnaast beschikt een aantal provincies nog over bestemmingsreserves die niet projectgebonden zijn, maar wel betrekking hebben op het cluster Ruimte (kolom 12).  
De totale omvang van de bestemmingsreserves die relevant zijn voor het cluster Ruimte bedraagt eind 2007 gemiddeld circa 31 euro per inwoner (kolom 13).

Op de achtergronden van bovenstaande bevindingen wordt bij de analyse van de clusteronderdelen nader ingegaan (zie volgende paragrafen).

### **kanttekeningen bij ijkpunt**

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt met de ijkpuntformule binnen het provinciefonds.

Het ijkpunt ruimte bevat de volgende verdeelmaatstaven (tussen haakjes staat het aandeel van elke maatstaf in de totale verdeling vermeld): vast bedrag (1%); inwonergebonden maatstaven (61%); oppervlakte land (10%); oppervlakte water (5%); oppervlakte groen (23%).

Daarbij gaat het om de formule die momenteel het inkomstenniveau per provincie voor dit cluster bepaalt. Voor een goede beoordeling van de verschillen is een aantal kanttekeningen bij de ijkpuntformule relevant. Bij de bovenstaande maatstaven in het ijkpunt Ruimte zijn in het vooronderzoek de volgende kanttekeningen geplaatst:<sup>22</sup>

- binnen het ijkpunt Ruimte wordt een belangrijk deel van de verdeling bepaald door de maatstaf groen<sup>23</sup> (gemiddeld circa 23%).  
Deze maatstaf is voornamelijk voor de kosten in de sfeer van recreatie en natuur in het ijkpunt opgenomen. Opvallend is dat de netto-uitgaven van provincies in de periode 1998-2007 sterk toenemen (gemiddeld ruim een verdubbeling), terwijl het areaal groen van provincies in deze periode gemiddeld nauwelijks verandert en in sommige provincies zelfs afneemt. Dit roept de vraag op of deze maatstaf wel een goede indicator is voor (ontwikkelingen in) kostenverschillen in de sfeer van recreatie en natuur tussen provincies. In dit verband wordt ook gewezen op het gebrek aan dynamiek bij de maatstaf water in relatie tot netto-lasten in de sfeer van natuur en recreatie bij de kustprovincies;
- een belangrijk deel van de verdeling van het cluster Ruimte wordt bepaald door inwonergebonden maatstaven, zoals het aantal inwoners in provincies, al dan niet in verstedelijkte gebieden. Gemiddeld wordt 61% van de middelen van het cluster Ruimte met inwonergebonden maatstaven verdeeld.  
Het is sterk de vraag of er een kostengeoriënteerde relatie is tussen inwonergebonden maatstaven en de

22. Cebeon, Vooronderzoek herziening verdeelmodel provinciefonds, 13 juni 2008.

23. Het gaat hier om land dat in gebruik is ten behoeve van land-, bos- of tuinbouw en natuurterreinen.

(verschillende) financiële behoeften van provincies in de sfeer van de onderdelen van het cluster Ruimte, waaronder economische zaken, agrarische zaken, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

---

## 6.3 Onderdelen binnen cluster Ruimte

---

### 6.3.1 Inleiding

Binnen het cluster Ruimte worden de volgende onderdelen onderscheiden:

- natuur, recreatie en agrarische zaken (in aansluiting op de belangrijkste thema's in het kader van het ILG);
- economische zaken;
- volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de specificatie van de netto-lasten op het cluster Ruimte naar de hiervoor genoemde onderdelen.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten op het totale cluster Ruimte;
- kolom 2: de netto-lasten op het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken (NRA);
- kolom 3: de netto-lasten op het onderdeel economische zaken (EZ);
- kolom 4: de netto-lasten op het onderdeel volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV).

Tabel 6.2. Specificatie netto-lasten Ruimte naar onderdelen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>netto-lasten totaal cluster Ruimte</i>	(2) <i>waarvan natuur, recreatie agrarishe zaken</i>	(3) <i>waarvan economische zaken</i>	(4) <i>waarvan VHROSV</i>
<i>Groningen</i>	54	21	15	18
<i>Friesland</i>	72	28	28	16
<i>Drenthe</i>	56	30	13	13
<i>Overijssel</i>	57	25	23	9
<i>Gelderland</i>	14	7	4	2
<i>Utrecht</i>	37	18	5	15
<i>Noord-Holland</i>	42	31	3	8
<i>Zuid-Holland</i>	24	12	6	6
<i>Zeeland</i>	33	20	0	13
<i>Noord-Brabant</i>	30	12	11	6
<i>Limburg</i>	70	14	44	12
<i>Flevoland</i>	37	8	24	5
<b>Totaal</b>	37	18	11	8
<i>Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>				

In de bovenstaande tabel is te zien dat het grootste deel van de netto-lasten binnen het cluster Ruimte betrekking heeft op het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken (kolom 2). Ook op het onderdeel economische zaken wordt een substantieel deel van de netto-lasten verantwoord (kolom 3).

De netto-lasten op het onderdeel VHROSV zijn gemiddeld wat beperkter van omvang, alhoewel dit onderdeel bij sommige provincies een relatief groter deel van de netto-lasten binnen het cluster Ruimte uitmaakt.

### 6.3.2 Natuur, recreatie en agrarische zaken

#### *inleiding*

Bij het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken (NRA) gaat het voornamelijk om lasten en baten die met ingang van 2007 zijn gebundeld in het kader van investeringen in het landelijk gebied.

In dat verband zijn ook een groot aantal specifieke uitkeringen gebundeld in het Investeringsfonds landelijk gebied (ILG). In totaal wordt in de periode 2007-2013 door het Rijk ruim 3 miljard euro beschikbaar gesteld in het kader van het ILG.

Daarnaast hebben provincies zich in bestuursakkoorden met het Rijk verplicht om in de periode 2007-2013 nog eens circa 1,4 miljard euro uit provinciale middelen aan het landelijk gebied te besteden.

Voor de periode 2007-2013 komt de totale omvang van de overeengekomen provinciale investeringen in het landelijke gebied uit op circa 4,4 miljard euro.

Uitgaande van een evenredige verdeling in de tijd komt dit neer op circa 630 miljoen euro per jaar aan totale provinciale investeringen in het landelijke gebied, waarvan het Rijk circa 430 miljoen beschikbaar stelt via het ILG en de provincies uit eigen middelen circa 200 miljoen euro per jaar investeren.

Van deze eigen provinciale middelen die worden geïnvesteerd in het landelijk gebied heeft circa 120 miljoen betrekking op de ILG-doelen (waarvoor de specifieke middelen van het Rijk bedoeld zijn).<sup>24</sup> Hierbij worden de volgende doelen onderscheiden:

- natuur (circa 54% van het totaal);
- recreatie (circa 14% van het totaal);
- agrarische zaken (circa 10% van het totaal);
- overige ILG-doelen (milieukwaliteit, water en bodem; tezamen circa 22% van het totaal).

Daarmee heeft circa 78% van de afgesproken jaarlijkse ILG-investeringen die uit eigen provinciale middelen zullen worden bekostigd betrekking op de onderdelen natuur, recreatie en agrarische zaken (dit komt overeen met ruim 90 miljoen euro of 6 euro per inwoner per jaar).

Het takenpakket van provincies op dit onderdeel is gebaseerd op de volgende wetgeving:

- Flora- en faunawet (soortenbeleid);
- Natuurbeschermingswet;
- Boswet;
- Reconstructiewet.

Een belangrijke wettelijke taak betreft de uitvoering van de ecologische hoofdstructuur. De financiering van provinciale landschappen is geen wettelijke taak.

#### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;

---

24. Hiervan is circa 73 miljoen euro vastgelegd in de bestuursakkoorden. Daarnaast willen de provincies circa 80 miljoen euro buiten het ILG in het landelijk gebied investeren. Deze investeringen hebben onder andere betrekking op niet-ILG-doelen zoals sociaal-economische vitaliteit en financiering van Europese geldstromen (POP).

- kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 6.3. Uitkomsten onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+ 10)</i>
<i>Groningen</i>	34	18	10	4	21	6	16	34	5	39
<i>Friesland</i>	66	47	18	8	28	10	19	9	16	26
<i>Drenthe</i>	76	56	11	1	30	11	20	14	0	14
<i>Overijssel</i>	69	42	9	11	25	-2	27	11	13	23
<i>Gelderland</i>	50	31	2	14	7	-12	19	3	0	3
<i>Utrecht</i>	50	30	3	5	18	-2	20	17	22	39
<i>Noord-Holland</i>	32	17	22	5	31	16	15	7	20	27
<i>Zuid-Holland</i>	43	31	0	1	12	-1	12	19	0	19
<i>Zeeland</i>	76	53	0	4	20	-4	24	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	25	5	5	12	12	-7	20	15	2	16
<i>Limburg</i>	40	28	2	0	14	2	12	0	1	2
<i>Flevoland</i>	33	25	0	0	8	0	8	0	0	0
<b>Totaal</b>	44	27	7	6	18	1	17	12	7	18

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten natuur, ruimte en agrarische zaken***

In kolom 5 van de tabel is te zien dat de provincies per saldo gemiddeld 18 euro per inwoner besteden aan natuur, recreatie en agrarische zaken.

Dit netto-lastenniveau loopt tussen provincies uiteen van circa 7 euro per inwoner tot circa 31 euro per inwoner.

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Bij een aantal provincies wordt een substantieel deel van de netto-lasten op dit onderdeel bepaald door mutaties in reserves (Friesland, Drenthe, Gelderland en Noord-Holland).

Het gaat hier doorgaans om reserves ten behoeve van uitgaven in het kader van het ILG, zonder nadere aanduiding van het doel binnen het ILG waaraan de betreffende middelen zullen worden besteed.

### ***netto-lasten exclusief incidentele componenten en relatie met ILG***

In kolom 7 van de tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten aan natuur, recreatie en agrarische zaken, waarbij is geabstraheerd van de hiervoor genoemde incidentele componenten. Daar is te zien dat de netto-lasten voor het clusteronderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken in 2007 gemiddeld circa 17 euro per inwoner bedragen.

Op basis van door provincies aangeleverde informatie is in beeld gebracht welk deel van deze netto-lasten de provincies in 2007 verantwoordden in het kader van het ILG.

In de onderstaande tabel wordt op basis van de door provincies aangeleverde informatie een overzicht gegeven van de netto-lasten van provincies in het kader van het ILG:

- kolom 1: de totale netto-lasten aan natuur, recreatie en agrarische zaken, exclusief incidentele componenten (mutaties reserves);
- kolom 2: de netto-lasten in het kader van het ILG, gerelateerd aan natuur, recreatie en agrarische zaken, exclusief incidentele componenten (mutaties reserves);
- kolom 3 t/m 5: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op het ILG. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 3: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 4: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 5: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (3+4).



Tabel 6.4. Uitkomsten onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken (exclusief incidentele componenten) op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>netto lasten natuur recreatie agrar.zaken</i>	(2) <i>waarvan netto lasten ILG</i>	(3) <i>stand ILG reserves 311207 project gebonden</i>	(4) <i>stand ILG reserves 311207 niet project gebonden</i>	(5) <i>totaal stand ILG reserves 311207 (3+4)</i>
<b>Groningen</b>	16	7	0	5	5
<b>Friesland</b>	19	6	0	14	14
<b>Drenthe</b>	20	6	10	0	10
<b>Overijssel</b>	27	11	0	13	13
<b>Gelderland</b>	19	-27	0	0	0
<b>Utrecht</b>	20	10	0	22	22
<b>Noord-Holland</b>	15	7	0	20	20
<b>Zuid-Holland</b>	12	1	8	0	8
<b>Zeeland</b>	24	23	0	0	0
<b>Noord-Brabant</b>	20	2	0	2	2
<b>Limburg</b>	12	6	0	0	0
<b>Flevoland</b>	8	1	0	0	0
<b>Totaal</b>	17	1	2	7	9

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

In de bovenstaande tabel is te zien dat bij de meeste de provincies in 2007 een relatief klein deel van de netto-lasten op het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken betrekking heeft op de ILG-doelen in dat verband (kolom 2). Gemiddeld geven de provincies circa 1 euro per inwoner meer uit aan ILG-doelen dan zij in 2007 van het Rijk aan ILG-middelen ontvangen. Opvallend is daarbij dat Gelderland aangeeft dat het de van het rijk ontvangen ILG-middelen in 2007 nauwelijks besteedt, waardoor er in 2007 sprake is van per saldo inkomsten in het kader van ILG. De provincie Zeeland besteedt in 2007 substantieel meer aan ILG-doelen dan zij van het Rijk aan ILG-middelen ontvangt.

In dit verband wordt opgemerkt dat, uitgaande van een gelijke verdeling over de jaren waarvoor het bestuursakkoord ILG van toepassing is (2007-2013), de provinciale investeringen in ILG-doelen die worden gefinancierd uit eigen middelen jaarlijks gemiddeld circa 7 euro per inwoner bedragen. Dit betekent dat de provincies de komende jaren dan ook substantieel meer in ILG-doelen moeten investeren dan in 2007 om de totale afgesproken investeringen voor de periode 2007-2013 te realiseren.

In de kolommen 3 t/m 5 is te zien dat een aantal provincies dan ook substantiële reserves heeft gevormd ten behoeve van toekomstige ILG-uitgaven. Het niveau van de ILG-gerelateerde bestemmingsreserves ligt daarmee iets hoger dan de gemiddeld benodigde eigen bijdragen van provincies in het kader van het ILG in de periode 2007-2013 (op jaarbasis circa 7 euro per inwoner).

De meeste provincies hebben aangegeven dat in 2007 het grootste deel van hun netto-lasten in het kader van natuur, recreatie en agrarische zaken betrekking heeft op niet-ILG doelen (apparaatslasten, subsidies natuur- en landschapsbescherming, projecten landbouw).

### **stand reserves**

In de kolommen 8 t/m 10 van tabel 6.3 is te zien dat een aantal provincies substantiële bestemmingsreserves heeft die betrekking hebben op het onderdeel natuur, recreatie en agrarische zaken. Ongeveer de helft hiervan heeft betrekking op ILG-gerelateerde bestemmingsreserves (zie kolom 5 in tabel 6.4).

De belangrijkste bestemmingsreserves hebben betrekking op de volgende onderdelen:

- Groningen: bestemming reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan recreatie en reserve programma landelijk gebied;
- Friesland: reserves ILG, landelijk gebied en aankoop natuurterreinen;
- Overijssel: reserves ILG, aankoop natuur en reconstructie;
- Utrecht: reserves ILG en ecoducten;
- Noord-Holland: reserves ILG, grondverwerving, inrichting natuurgebieden, ontwikkeling openluchtrecreatie;
- Noord-Brabant: ILG, reserves ecozones, natuur en landschap.

### **relatie met provinciaal takenpakket**

Naast de taken die voortvloeien uit de wet- en regelgeving op dit onderdeel, hangt een belangrijk deel van de taken op dit onderdeel samen met de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het ILG. Deze afspraken hebben in 2007 nog niet geleid tot substantiële netto-lasten. Wel hebben provincies reserves in dit verband gevormd.

Voor de komende jaren zijn provincies voornemens om substantiële investeringen in het landelijk gebied te doen die buiten de bestuursakkoorden vallen (zowel met betrekking tot ILG-doelen als niet-ILG-doelen).

---

## **6.3.3 Economische zaken**

### **inleiding**

De lasten en baten op dit onderdeel hebben voornamelijk betrekking op regionale ontwikkeling en stimulering van werkgelegenheid. Voor een aantal provincies zijn in dit verband Europese geldstromen relevant (EFRO). Voor de verplichte cofinanciering van deze Europese geldstromen ontvangen deze provincies specifieke middelen van het ministerie van EZ.

Op dit onderdeel hebben de provincies de volgende wettelijke taken:

- Pieken in de Delta.<sup>25</sup> Opgemerkt wordt dat dit gebiedsgerichte subsidieprogramma slechts voor enkele provincies relevant is, waarbij wordt uitgegaan van een bijdrage ten laste van de provinciale middelen van 50% van de betreffende projectkosten;
- EFRO (Europese subsidie);

Daarnaast verantwoorden provincies op dit onderdeel lasten en baten in het kader van het stimuleren van economische ontwikkeling, kennis, innovatie, (herstructurering) bedrijventerreinen, toerisme (vernieuwde toeristische agenda), detailhandel en leisure.

### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel economische zaken.

---

25. Met dit programma wordt onder andere beoogd de regionale economie te versterken (bijvoorbeeld door het stimuleren van investeringen in een hoogwaardige en innovatieve kenniseconomie en het bevorderen van technologische ontwikkelingen).

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 6.5. Uitkomsten onderdeel economische zaken op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+ 10)</i>
<i>Groningen</i>	13	3	8	3	15	5	10	15	5	20
<i>Friesland</i>	42	2	38	50	28	-12	40	2	7	9
<i>Drenthe</i>	20	4	0	3	13	-3	16	5	0	5
<i>Overijssel</i>	42	16	6	10	23	-4	27	22	0	22
<i>Gelderland</i>	17	4	2	11	4	-9	13	5	0	5
<i>Utrecht</i>	7	0	1	2	5	-1	6	4	0	4
<i>Noord-Holland</i>	5	0	0	2	3	-2	5	4	0	4
<i>Zuid-Holland</i>	6	1	1	1	6	0	6	10	0	10
<i>Zeeland</i>	18	3	0	15	0	-15	15	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	16	3	3	4	11	-2	13	0	3	3
<i>Limburg</i>	31	5	19	0	44	19	25	20	0	20
<i>Flevoland</i>	99	69	5	11	24	-6	30	54	0	54
<b>Totaal</b>	18	4	5	6	11	-2	13	9	1	10

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten economische zaken***

In kolom 5 is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel economische zaken in 2007 gemiddeld circa 11 euro per inwoner bedragen.

De relatief omvangrijke bruto-lasten en baten van Flevoland hangen samen met Europese geldstromen.

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Bij een aantal provincies is er sprake van substantiële mutaties in reserves (kolom 6). Het gaat hier met name om reserves ten behoeve van innovatie en economische ontwikkeling (Limburg), bevordering economische activiteiten (Zeeland) en Friese meren (Friesland).

### ***netto-lasten excl. incidentele componenten***

In kolom 7 is te zien dat de netto-lasten op economische zaken exclusief incidentele componenten gemiddeld circa 13 euro per inwoner bedragen.

Tussen individuele provincies loopt dit uiteen van 5 à 6 euro per inwoner tot circa 40 euro per inwoner. Deze verschillen hebben de volgende achtergronden:

- de relatief hoge netto-lasten in Friesland hangen voor een belangrijk deel samen met subsidies aan diverse projecten (Friese meren, kenniscampus, stadsconvenant Leeuwarden);
- bij Overijssel zijn relatief omvangrijke netto-lasten gemoeid met innovatie, herstructurering bedrijventerreinen en revitalisering;
- de relatief hoge netto-lasten in Limburg hangen samen met uitgaven in het kader van technologische topregio en plattelandseconomie;
- in Flevoland hangen de hoge netto-lasten samen met promotie van toerisme, actieplan Flevotalent en apparaatslasten.

### ***stand reserves***

Gemiddeld beschikken de provincies in 2007 over circa 10 euro per inwoner aan reserves die betrekking hebben op het onderdeel economische zaken. Bij de meest omvangrijke reserves gaat het om:

- Groningen: Noord-Nederlandse ontwikkelingsmaatschappij, cofinanciering Kompas en bestemming van de reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan economische zaken;
- Overijssel en Flevoland: reserves voor Europese programma's en bedrijfsverplaatsingen;
- Limburg: reserves bevordering kennis en innovatie.

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

De netto-lasten op dit onderdeel hebben een beperkte wettelijke achtergrond. Er is enige relatie met EU-subsidies.

---

## **6.3.4 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**

### ***inleiding***

Op dit clusteronderdeel verantwoorden de provincies lasten en baten met betrekking tot ruimtelijke ordening (opstellen streekplannen, toetsen gemeentelijke structuur-, bestemmings-, reconstructie- en saneringsplannen, onderzoek, advies), volkshuisvesting (welstandstoezicht, woningmarktonderzoek, woningbouwprogramme-

ring) en stedelijke vernieuwing (o.a. beschikking over en aanvullingen op rijksmiddelen in het kader van het investeringsbudget stedelijke vernieuwing).

De wettelijke taken van provincies volgen uit de Wet ruimtelijke ordening en afgeleiden daarvan (planologische aspecten).

#### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV).

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten. Het gaat hier met name om mutaties in reserves die vaak projectgebonden zijn;
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 6.6. Uitkomsten onderdeel VHROSV op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (9+ 10)</i>
<i>Groningen</i>	43	22	1	4	18	-4	22	7	0	7
<i>Friesland</i>	24	7	2	3	16	-1	17	0	1	1
<i>Drenthe</i>	23	10	0	0	13	0	13	0	2	2
<i>Overijssel</i>	15	4	11	12	9	-1	11	12	0	12
<i>Gelderland</i>	19	6	3	15	2	-11	13	1	0	1
<i>Utrecht</i>	18	5	3	1	15	2	13	2	0	2
<i>Noord-Holland</i>	17	8	3	5	8	-2	10	4	0	4
<i>Zuid-Holland</i>	13	7	0	0	6	0	6	0	0	0
<i>Zeeland</i>	51	26	0	11	13	-11	24	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	13	7	0	0	6	-0	6	0	0	0
<i>Limburg</i>	18	13	7	0	12	7	5	6	7	13
<i>Flevoland</i>	6	0	0	1	5	-1	6	0	0	0
<b>Totaal</b>	18	8	3	4	8	-2	10	2	1	3

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### ***netto-lasten VHROSV***

In kolom 5 is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel VHROSV in 2007 gemiddeld circa 8 euro per inwoner bedragen.

### ***incidentele componenten: mutatie reserves***

Bij de meeste provincies is er sprake van beperkte mutaties in reserves (kolom 6). Alleen bij Gelderland en Zeeland is er sprake van een per saldo substantiële onttrekking aan een reserve ten behoeve van ruimtelijke ordening.

### ***netto-lasten excl. incidentele componenten***

In kolom 7 is te zien dat de netto-lasten op economische zaken exclusief incidentele componenten gemiddeld circa 10 euro per inwoner bedragen.

Tussen individuele provincies loopt dit uiteen van 5 à 6 euro per inwoner tot circa 24 euro per inwoner. Deze verschillen hebben de volgende achtergronden:

- de relatief hoge netto-lasten in Groningen hebben voornamelijk betrekking op ruimtelijke ordening (regionale planning/regiofondsen, gebiedsgericht werken en sociaal-economische vitalisering);
- In Friesland hangen de relatief hoge netto-lasten voor een deel samen met uitgaven in de sfeer van sociaal-economische vitalisering;
- bij Drenthe zijn relatief omvangrijke netto-lasten gemoeid met streekplannen en apparaatlasten;
- de relatief hoge netto-lasten in Utrecht hebben betrekking op ruimtelijke ordening (woningbouw in de binnenstad en Grebbelinie);
- in Zeeland hangen de hoge netto-lasten samen met uitgaven in de sfeer van ruimtelijke ordening (stedelijke ontwikkeling, bestemmingsplannen en adviezen, gebiedenbeleid, gebiedsgericht project Perkpolder en Veerse meer).

### ***stand reserves***

Gemiddeld beschikken de provincies in 2007 over circa 3 euro per inwoner aan reserves die betrekking hebben op het onderdeel VHROSV. Alleen in Overijssel en Limburg is er sprake van substantiële reserves in dit verband (respectievelijk voor grondaankopen en risico's grondbedrijf).

### ***relatie met provinciaal takenpakket***

De netto-lasten op dit onderdeel hebben een beperkte wettelijke achtergrond.



---

# 7 Voorzieningen

---

## 7.1 Inleiding

Het cluster Voorzieningen heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 8.0 welzijn algemeen;
- 8.1 educatie;
- 8.2 lichamenlijk vorming en sport;
- 8.3 kunst en oudheidkunde;
- 8.4 sociaal-cultureel werk en ontwikkeling;
- 8.5 maatschappelijke voorzieningen;
- 8.6 volksgezondheid;
- 8.7 ouderenzorg;
- 8.8 jeugdhulpverlening.

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de uitgaven- en verschillenanalyse voor het cluster Voorzieningen gepresenteerd. Hierbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

- het totaalbeeld van de netto-lasten per provincie en de vergelijking met de ijkpuntscore (paragraaf 7.2);
- een nadere analyse van de achtergronden van verschillen op een aantal onderdelen binnen het cluster (paragraaf 7.3). Binnen het cluster Voorzieningen worden de volgende onderdelen onderscheiden:
  - jeugdhulpverlening (paragraaf 7.3.2);
  - cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling (paragraaf 7.3.3);
  - overige welzijn (paragraaf 7.3.4).

---

## 7.2 Totaalbeeld

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Voorzieningen en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- een specificatie van de samenstelling van de netto-lasten:
  - kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster;
  - kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het cluster (waaronder de inkomsten uit specifieke uitkeringen);
  - kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
  - kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- een vergelijking met de uitkomst van het ijkpunt:
  - kolom 6: de uitkomst van het ijkpunt;
  - kolom 7: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 5–6);
- een vergelijking tussen het ijkpunt en de netto-lasten waarbij een aantal incidentele componenten buiten beschouwing worden gelaten:
  - kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten (met name mutaties reserves);

- kolom 9: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (5-8);
- kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief de incidentele componenten en het ijkpunt (kolom 9–6);
- de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 11: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 12: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 13: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het cluster (11+12).

Tabel 7.1. Uitkomsten cluster Voorzieningen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+ 3-4)</i>	(6) <i>ijkpunt</i>	(7) <i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	(8) <i>incidentele netto lasten</i>	(9) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-8)</i>	(10) <i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	(11) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(12) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(13) <i>totaal stand reserves 311207 (11+12)</i>
<i>Groningen</i>	119	72	2	3	46	48	-2	-1	47	-1	28	1	29
<i>Friesland</i>	154	71	5	16	72	54	18	-10	83	29	0	4	4
<i>Drenthe</i>	131	73	0	2	57	58	-1	-1	59	0	0	1	1
<i>Overijssel</i>	139	90	4	13	40	39	1	-9	49	10	0	0	0
<i>Gelderland</i>	122	71	8	27	33	31	2	-19	52	21	1	0	1
<i>Utrecht</i>	119	80	3	0	43	30	12	3	40	9	11	0	11
<i>Noord-Holland</i>	63	35	0	9	20	26	-6	-9	29	3	1	0	1
<i>Zuid-Holland</i>	62	41	0	1	21	24	-3	-0	22	-3	2	1	3
<i>Zeeland</i>	179	81	3	4	97	63	34	-1	99	36	24	0	24
<i>Noord-Brabant</i>	115	72	5	5	43	28	14	-0	43	15	3	0	3
<i>Limburg</i>	134	90	11	0	55	38	17	11	44	5	2	15	17
<i>Flevoland</i>	165	107	3	6	55	52	3	-3	58	6	7	0	7
<b>Totaal</b>	105	63	3	8	37	33	4	-4	41	8	4	1	5

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **toelichting tabel**

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- de netto-lasten op het cluster liggen gemiddeld circa 4 euro per inwoner boven het ijkpunt (kolom 7). Tussen provincies zien we daarbij verschillen uiteenlopend van +34 tot –6 euro per inwoner;
- wanneer wordt geabstraheerd van incidentele componenten (mutaties reserves) blijven de verschillen ten opzichte van het ijkpunt van vergelijkbare omvang (zie kolom 10):
  - bij 7 van de 12 provincies is het verschil ten opzichte van het ijkpunt dan minder dan 10 euro per inwoner;
  - bij de andere provincies ligt het netto-lastenniveau duidelijk boven het ijkpunt: van +10 tot +36 euro per inwoner. Op de achtergronden hiervan wordt bij de analyse van de clusteronderdelen nader ingegaan (zie volgende paragraaf);
- in de kolommen 11 t/m 13 is te zien dat een aantal provincies beschikt over substantiële bestemmingsreserves die betrekking hebben op dit cluster.

Een deel van de bestemmingsreserves op het cluster Voorzieningen is projectgebonden (kolom 11). Daarnaast beschikt een aantal provincies nog over (bestemmings)reserves die niet projectgebonden zijn, maar wel betrekking hebben op het cluster Voorzieningen (kolom 12).

De totale omvang van de bestemmingsreserves die relevant zijn voor het cluster Voorzieningen bedragen eind 2007 gemiddeld circa 5 euro per inwoner (kolom 13).

### **opmerkingen bij het ijkpunt**

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt met de ijkpuntformule binnen het provinciefonds.

Het ijkpunt Voorzieningen bevat de volgende verdeelmaatstaven (tussen haakjes staat het aandeel van elke maatstaf in de totale verdeling vermeld): vast bedrag (8%)<sup>26</sup>; inwonergebonden maatstaven (84%); oppervlakte land (9%).

Daarbij gaat het om de formule die momenteel het inkomstenniveau per provincie voor dit cluster bepaalt. Naar aanleiding van bevindingen in het vooronderzoek<sup>27</sup> kan worden opgemerkt dat in het ijkpunt Voorzieningen rekening wordt gehouden met verstedelijking. Zo loopt de ijkpuntscore in 2007 uiteen van circa 25 euro per inwoner voor verstedelijkte provincies tot meer dan 50 euro per inwoner voor meer landelijke provincies. De beoordeling of de clusterformule in voldoende mate rekening houdt met kostenverschillen tussen provincies die samenhangen met de aanwezigheid van grote steden, kan alleen op basis van aanvullend onderzoek.

---

## **7.3 Onderdelen binnen cluster Voorzieningen**

---

### **7.3.1 Inleiding**

Binnen het cluster Voorzieningen worden in overleg met de begeleidende werkgroep van het onderzoek de volgende onderdelen onderscheiden:

- jeugdhulpverlening (relatie met de Wet op de jeugdzorg);
- cultuurhistorie (in aansluiting op het advies van de commissie Ladders);
- overig welzijn.

---

26. Hierbij ontvangt Friesland een extra bedrag ten behoeve van de Friese taal en cultuur (ruim 2 euro per inwoner).

27. Cebeon, Vooronderzoek herziening verdeelmodel provinciefonds, 13 juni 2008.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de specificatie van de netto-lasten op het cluster Voorzieningen naar de hiervoor genoemde onderdelen.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten op het totale cluster Voorzieningen;
- kolom 2: de netto-lasten op het onderdeel jeugdhulpverlening;
- kolom 3: de netto-lasten op het onderdeel cultuurhistorie;
- kolom 4: de netto-lasten op het onderdeel overig welzijn.

**Tabel 7.2. Specificatie netto-lasten Voorzieningen naar onderdelen op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.**

<i>provincie</i>	<i>(1) netto-lasten totaal cluster Voorzieningen</i>	<i>(2) waarvan jeugdhulpverlening</i>	<i>(3) waarvan cultuurhistorie</i>	<i>(4) waarvan overig welzijn</i>
<i>Groningen</i>	46	3	1	43
<i>Friesland</i>	72	1	4	68
<i>Drenthe</i>	57	3	-0	55
<i>Overijssel</i>	40	2	1	37
<i>Gelderland</i>	33	2	0	30
<i>Utrecht</i>	43	11	5	27
<i>Noord-Holland</i>	20	2	0	18
<i>Zuid-Holland</i>	21	3	0	18
<i>Zeeland</i>	97	7	0	90
<i>Noord-Brabant</i>	43	4	2	36
<i>Limburg</i>	55	6	2	47
<i>Flevoland</i>	55	12	1	41
<b>Totaal</b>	37	4	1	32
<i>Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen</i>				

#### **toelichting bij tabel**

In de bovenstaande tabel is te zien dat slechts een beperkt deel van de netto-lasten binnen het cluster Voorzieningen betrekking heeft op de onderdelen jeugdhulpverlening en cultuurhistorie (kolom 2 en 3).

Het grootste deel van de netto-lasten binnen het cluster Voorzieningen betrekking heeft op het onderdeel overig welzijn (kolom 4). Daarbij lopen de netto-lasten tussen de provincies duidelijk uiteen (van circa 18 tot circa 90 euro per inwoner).

---

## 7.3.2 Jeugdhulpverlening

### *inleiding*

Bij het onderdeel jeugdhulpverlening gaat het om de lasten met betrekking tot jeugdbescherming, jeugdclassering, jeugdhulpverlening (pleegzorg, (semi)residentiële en ambulante hulpverlening) en toegankelijkheid jeugdzorg. De provincies ontvangen voor deze taak een drietal specifieke uitkeringen:

- ruim 80 miljoen euro voor de bureaus jeugdzorg die verantwoordelijk zijn voor de toegankelijkheid van de jeugdhulpverlening;
- circa 664 miljoen euro voor de zorgverlenende instellingen;
- circa 35 miljoen euro voor experimenten in de jeugdzorg.

In dit verband hebben de provincies zelf lasten in de sfeer van uitvoering/beleid in het kader van de Wet op de jeugdzorg (provinciaal beleidskader en beleidsplan jeugdzorg).

### *overzicht netto-lasten en reserves*

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel jeugdhulpverlening.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten (met name om mutaties in reserves);
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 7.3. Uitkomsten onderdeel jeugdhulpverlening op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (8+9)</i>
<i>Groningen</i>	73	70	0	0	3	-0	3	0	0	0
<i>Friesland</i>	69	68	0	0	1	0	1	0	0	0
<i>Drenthe</i>	68	65	0	0	3	0	3	0	0	0
<i>Overijssel</i>	92	87	0	3	2	-3	5	0	0	0
<i>Gelderland</i>	76	68	2	9	2	-6	8	0	0	0
<i>Utrecht</i>	84	77	3	0	11	3	8	0	0	0
<i>Noord-Holland</i>	34	33	0	0	2	-0	2	0	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	41	39	0	0	3	-0	3	1	0	1
<i>Zeeland</i>	79	72	0	0	7	-0	7	0	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	74	70	0	0	4	0	4	0	0	0
<i>Limburg</i>	89	85	2	0	6	2	4	2	0	2
<i>Flevoland</i>	117	104	0	0	12	-0	13	4	0	4
<b>Totaal</b>	65	60	1	1	4	-1	4	0	0	0

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **netto-lasten jeugdhulpverlening**

In de voorgaande tabel is te zien dat de relatief omvangrijke bruto-lasten (kolom 1) vrijwel volledig worden gedekt door de baten (kolom 2), die voornamelijk betrekking hebben op de specifieke uitkeringen voor de zorgverlenende instellingen en de bureaus jeugdzorg.

Inclusief de mutaties in de relevante bestemmingsreserves bedragen de gemiddelde netto-lasten circa 4 euro per inwoner (kolom 5). De verschillen in netto-lasten tussen individuele provincies hangen in enkele gevallen voor een deel samen met mutaties in bestemmingsreserves.

### **incidentele componenten: mutatie reserves**

Het saldo van dotaties en onttrekkingen aan reserves op het gebied van jeugdhulpverlening is gemiddeld van beperkte omvang (afgerond 0 euro per inwoner).

### **netto-lasten exclusief incidentele componenten**

In kolom 7 van de tabel is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel jeugdhulpverlening exclusief de incidentele componenten in de meeste provincies beperkt zijn tot enkele euro's per inwoner.

Bij enkele provincies gaat het om meer substantiële netto-lasten:

- met name Flevoland heeft in 2007 netto-lasten in het kader van jeugdhulpverlening die niet worden gedekt door de specifieke uitkeringen die de provincie in dit verband ontvangt. Deze netto-lasten hangen samen met extra provinciale inspanningen om wachtlijsten in de jeugdzorg weg te werken. In aanvulling op rijksmiddelen die voor dit doel beschikbaar zijn gesteld, heeft Flevoland in het kader van een zogenaamd aanvalsplan voor circa 29 euro per inwoner aan extra jeugdzorg ingekocht om wachtlijsten weg te werken;
- in Gelderland heeft een belangrijk deel van de netto-lasten betrekking op subsidies aan gemeenten in het kader van het provinciale grote stedenbeleid (circa 6 euro per inwoner). De provincie heeft aangegeven dat deze middelen door de gemeenten worden ingezet in de sfeer van jeugdzorg;
- ook in Utrecht zijn aanvullend provinciale middelen ingezet om wachtlijsten weg te werken (circa 2 euro per inwoner). Daarnaast zijn in 2007 netto-lasten relevant in het kader van projecten (bijvoorbeeld Samenhang op scherp om aansluiting tussen jeugdzorg en jeugdbeleid te bewerkstelligen) en reorganisatie;
- in Zeeland gaat het om aanvullende middelen die de provincie inzet in het kader van diverse projecten met betrekking tot jeugdzorg (integraal jeugdbeleid, verbeteren leefomgeving jongeren, sociale zorg jeugd telt mee);
- in de provincie Overijssel hebben de netto-lasten grotendeels betrekking op een storting in de voorziening jeugdzorg in 2007.

### **stand reserves**

Op het onderdeel jeugdzorg zijn er nauwelijks bestemmingsreserves relevant. Alleen Limburg en Flevoland beschikken over een (egalisatie)reserve jeugdzorg.

### **relatie met provinciaal takenpakket**

De lasten en baten op dit onderdeel hangen samen met de provinciale taken die voortvloeien uit de Wet op de Jeugdzorg en waarvoor de provincie specifieke uitkeringen ontvangen.

Enkele provincies doen in het verlengde hiervan aanvullende uitgaven ten laste van de eigen middelen, met name om wachtlijsten in de jeugdzorg verder weg te werken.



### ***relatie grote steden en WGR-plusregio's***

De jeugdhulpverlening in de regio's rond de drie grote gemeenten is in handen van de betreffende gemeenten, waardoor de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland niet verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulpverlening in de regio's rond Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.

In de specifieke uitkering van de provincies wordt hiermee rekening gehouden. De netto-lasten van de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland vertonen in 2007 dan ook geen afwijkend beeld ten opzichte van andere provincies.

---

## **7.3.3 Cultuurhistorie**

### ***inleiding***

Bij dit onderdeel gaat het om taken waarop provincies zich volgens het advies van de commissie Lodders voortaan dienen te concentreren (in aansluiting op hun taken in het ruimtelijk-economisch domein).

Op basis van informatie van het ministerie van BZK is dit onderdeel afgebakend tot de lasten en baten met betrekking tot het cultuurhistorisch erfgoed gekoppeld aan de ruimtelijke ontwikkeling (bijvoorbeeld monumentenzorg, archeologie, heemkunde en dergelijke), in het vervolg korthedshalve aangeduid als 'cultuurhistorie'.

In het kader van het onderzoek is aan alle provincies verzocht om op basis van de rekening 2007 de relevante lasten en baten in dit verband te specificeren.

Het takenpakket van de provincies op dit onderdeel is gebaseerd op de volgende wetgeving:

- Monumentenwet;
- Wet op de archeologische monumentenzorg;
- Besluit rijkssubsidieering instandhouding monumenten.

### ***overzicht netto-lasten en reserves***

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel cultuurhistorie.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten (met name om mutaties in reserves);
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;

- kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
- kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 7.4. Uitkomsten onderdeel cultuurhistorie op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (8+9)</i>
<i>Groningen</i>	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0
<i>Friesland</i>	5	0	1	2	4	-1	5	0	2	2
<i>Drenthe</i>	0	0	0	0	-0	-0	0	0	0	0
<i>Overijssel</i>	3	0	0	2	1	-2	3	0	0	0
<i>Gelderland</i>	0	0	3	2	0	0	0	1	0	1
<i>Utrecht</i>	5	0	0	0	5	0	5	8	0	8
<i>Noord-Holland</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
<i>Zuid-Holland</i>	0	0	0	0	0	-0	0	1	0	1
<i>Zeeland</i>	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
<i>Noord-Brabant</i>	1	0	4	2	2	2	1	3	0	3
<i>Limburg</i>	2	0	0	0	2	0	2	0	0	0
<i>Flevoland</i>	2	0	0	0	1	-0	2	0	0	0
<b>Totaal</b>	1	0	1	1	1	0	1	2	0	2

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **netto-lasten cultuurhistorie**

In de voorgaande tabel is te zien dat op dit onderdeel in 2007 nauwelijks lasten en baten relevant zijn. Gemiddeld gaat het per saldo om netto-lasten van circa 1 euro per inwoner (kolom 5).

### **incidentele componenten: mutatie reserves**

In kolom 6 is te zien dat bij enkele provincies in 2007 mutaties in reserves met betrekking tot cultuurhistorie relevant zijn. Per saldo gaat het gemiddeld om (afgerond) 0 euro per inwoner.

### **netto-lasten exclusief incidentele componenten**

In kolom 7 van de tabel is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel cultuurhistorie exclusief de incidentele componenten in de meeste provincies beperkt zijn tot hooguit enkele euro's per inwoner (in een viertal provincies bedragen de netto-lasten afgerond 0 euro per inwoner).

Alleen de provincies Friesland en Utrecht verantwoordden in 2007 circa 5 euro per inwoner aan netto-lasten op dit onderdeel. Het gaat hier met name om (subsidies) voor restauratie en onderhoud van monumenten.

### **stand reserves**

Op het onderdeel cultuurhistorie zijn er nauwelijks bestemmingsreserves relevant. Alleen Utrecht en Zeeland beschikken over reserves, voornamelijk met betrekking tot (restauratie van) monumenten.

---

## **7.3.4 Overig welzijn**

### **inleiding**

Bij het onderdeel overig welzijn gaat het om lasten en baten met betrekking tot:

- educatie (administratief-juridische zaken, stimulering beroepsonderwijs en volwasseneneducatie);
- lichamelijke vorming en sport (provinciale sportraad, subsidies betaald voetbal);
- sociaal-cultureel werk en ontwikkeling (bevordering, spreiding en coördinatie bibliotheken, samenlevingsopbouw, jeugd- en jongerenwerk en amateuristische kunstbeoefening c.q. creatieve vorming);
- maatschappelijke voorzieningen (maatschappelijke dienstverlening, hulpverlening minderheden, sociale werkvoorziening);
- volksgezondheid (provinciale raad voor de volksgezondheid, sociaal-medische aangelegenheden (kruisverenigingen, wijkgezondheidscentra, consultatiebureaus, revalidatie, onderzoek), ongediertebestrijding muv muskusrattenbestrijding);
- ouderenzorg;
- regionale omroepen.

Het takenpakket van de provincies op dit onderdeel is gebaseerd op de volgende wetgeving:

- Planning vergunningverlening ambulancezorg;
- Financiering regionale patiënten- en consumentenplatforms;
- subsidiëring telefonische hulpdiensten;
- Wet op het specifiek cultuurbeleid (instandhouding provinciale service organisatie voor bibliotheken);
- Wet ambulancevervoer;
- Welzijnswet (telefonische hulpdiensten, VWS/IPO-convenant regionale patiënten en consumentenplatforms);

- Mediawet;
- convenanten cultuur;
- Wet expertisecentra;
- Wet voortgezet onderwijs;
- Wet primair onderwijs;
- Wet educatie en beroepsonderwijs.

#### **overzicht netto-lasten en reserves**

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de netto-lasten per provincie op het onderdeel overig welzijn.

Tevens is de stand van de voor dit onderdeel relevante bestemmingsreserves per 31-12-2007 weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 2: de baten op de Iv3-functies die behoren tot het clusteronderdeel;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel;
- kolom 5: de totale netto-lasten op het clusteronderdeel (kolom 1-2+3-4);
- kolom 6: de incidentele componenten in de netto-lasten (met name om mutaties in reserves);
- kolom 7: de totale netto-lasten exclusief incidentele componenten (kolom 5-6);
- kolom 8 t/m 10: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit clusteronderdeel. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar de mate waarin de reserves aan een bepaald bestedingsdoel zijn gekoppeld:
  - kolom 8: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn gekoppeld aan specifieke projecten;
  - kolom 9: de in deze kolom opgenomen bestemmingsreserves zijn niet aan specifieke projecten gekoppeld;
  - kolom 10: het totaal van de bestemmingsreserves die betrekking hebben op het clusteronderdeel (8+9).

Tabel 7.5. Uitkomsten onderdeel overig welzijn op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	(1) <i>bruto lasten</i>	(2) <i>baten</i>	(3) <i>dotatie reserves</i>	(4) <i>onttrekking reserves</i>	(5) <i>netto lasten (1-2+ 3-4)</i>	(6) <i>waarvan incidenteel (3-4)</i>	(7) <i>netto lasten excl. incidenteel (5-6)</i>	(8) <i>stand reserves 311207 project gebonden</i>	(9) <i>stand reserves 311207 niet project gebonden</i>	(10) <i>totaal stand reserves 311207 (8+9)</i>
<i>Groningen</i>	47	3	2	3	43	-1	43	28	1	29
<i>Friesland</i>	81	4	4	14	68	-10	78	0	2	2
<i>Drenthe</i>	64	8	0	2	55	-1	56	0	1	1
<i>Overijssel</i>	44	3	4	8	37	-5	41	0	0	0
<i>Gelderland</i>	46	3	2	15	30	-13	43	0	0	0
<i>Utrecht</i>	31	3	-1	0	27	-1	28	3	0	3
<i>Noord-Holland</i>	29	2	0	9	18	-9	27	0	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	21	2	0	0	18	-0	18	0	1	1
<i>Zeeland</i>	100	9	3	4	90	-1	91	15	0	15
<i>Noord-Brabant</i>	40	2	1	3	36	-2	38	0	0	0
<i>Limburg</i>	43	5	9	0	47	9	38	0	15	15
<i>Flevoland</i>	47	3	3	5	41	-2	44	4	0	4
<b>Totaal</b>	39	3	2	5	32	-4	36	2	1	3

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### **netto-lasten overig welzijn**

In de voorgaande tabel is te zien dat de netto-lasten op dit onderdeel in 2007 gemiddeld circa 32 euro per inwoner bedragen (kolom 5). Tussen individuele provincies loopt dit uiteen van circa 18 euro per inwoner tot circa 90 euro per inwoner.

### **incidentele componenten: mutatie reserves**

In kolom 6 is te zien er in 2007 per saldo onttrekkingen aan reserves relevant zijn met betrekking tot dit onderdeel. Per saldo gaat het om gemiddeld circa 4 euro per inwoner.

### **netto-lasten exclusief incidentele componenten**

In kolom 7 van de tabel is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel overig welzijn exclusief de incidentele componenten gemiddeld circa 36 euro per inwoner bedragen. Binnen dit onderdeel zijn de volgende belangrijkste componenten te onderscheiden:

- overige<sup>28</sup> kunst en oudheid (gemiddelde netto-lasten circa 17 euro per inwoner). Deze netto-lasten hebben voor een belangrijk deel betrekking op regionale omroepen (gemiddeld circa 8 euro per inwoner). Daarnaast gaat het hier om (subsidies aan) provinciale musea en uiteenlopende culturele instellingen (o.a. amateurkunst);
- sociaal-cultureel werk en ontwikkeling (gemiddelde netto-lasten circa 6 euro per inwoner). Hiervan heeft circa de helft betrekking op bibliotheken en de rest voornamelijk op subsidies (bijvoorbeeld aan centra voor sociaal-culturele ontwikkeling);
- volksgezondheid (gemiddelde netto-lasten circa 3 euro per inwoner);
- met elk van de overige componenten van het onderdeel overig welzijn is gemiddeld circa 1 euro per inwoner gemeoid (educatie, lichamelijke vorming en sport, maatschappelijke voorzieningen en ouderenzorg). Daarnaast zijn er gemiddeld circa 4 euro per inwoner netto-lasten relevant voor enkele algemene posten die op alle onderdelen van welzijn betrekking hebben (apparaatslasten inzake welzijnsbeleid, multifunctionele accommodaties).

In kolom 7 van de tabel is te zien dat de netto-lasten op het onderdeel overig welzijn tussen de provincies duidelijk uiteenloopt: van circa 18 euro per inwoner tot circa 91 euro per inwoner. Deze verschillen hebben de volgende achtergrond:

- de relatief hoge netto-lasten in Friesland hangen samen met de bovengemiddelde netto-lasten voor:
  - de regionale omroep (circa 15 euro per inwoner);
  - subsidies aan culturele instellingen (in totaal circa 7 euro per inwoner, onder andere voor podiumkunsten, theater en muziek, noordelijk productiefonds, stichting kunstwerk, centrum voor film) en diverse musea (totaal circa 14 euro per inwoner, onder andere voor natuurmuseum, Fries museum, nieuw Fries museum, scheepvaartmuseum, historisch/letterkundig museum Tresoar en landbouwmuseum).  
In dit verband worden ook netto-lasten verantwoord specifiek met betrekking tot de Friese taal en cultuur. Deze komen globaal overeen met de extra middelen die de provincie Friesland in dit verband in het provinciefonds ontvangt (circa 2 euro per inwoner);
  - in het kader van educatie zijn de netto-lasten van Friesland bovengemiddeld (circa 7 euro per inwoner). Dit hangt onder andere samen met lasten ten behoeve van het behoud van de Friese taal in het onderwijs (onderwijsnota Boppeslach);

---

28. Het gaat hier om het deel van kunst en oudheid dat geen betrekking heeft op cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling.

- daarnaast verstrekt de provincie Friesland relatief veel subsidies aan instellingen voor maatschappelijke en sociaal-culturele ontwikkeling (onder andere ten behoeve van integratie en inburgering);
- in Drenthe hangen de relatief hoge netto-lasten vooral samen met de bovengemiddelde netto-lasten in verband met:
  - de regionale omroep (circa 16 euro per inwoner);
  - museumbeleid (circa 9 euro per inwoner) en instellingen voor sociaal-culturele ontwikkeling ('binden en begeleiden' en 'mijn omgeving', samen circa 11 euro per inwoner);
- in Zeeland hangt het relatief hoge netto-lastenniveau samen met de bovengemiddelde netto-lasten in verband met:
  - de regionale omroep (circa 19 euro per inwoner);
  - bibliotheken (circa 14 euro per inwoner). Overigens heeft een beperkt deel hiervan een incidenteel karakter (circa 2 euro per inwoner in verband met bibliotheekvernieuwing);
  - diverse musea (in totaal circa 8 euro per inwoner, onder andere voor Zeeuws biologisch museum, Zeeuwse museumstichting en Zeeuws museum);
  - centrum voor sociaal-culturele ontwikkeling Scoop (circa 10 euro per inwoner) en programma's/projecten voor specifieke doelgroepen (verbeteren leefomgeving jongeren, seniorgames, 'jeugd telt mee', 'meedoen'; totaal circa 5 euro per inwoner);
  - volksgezondheid (circa 9 euro per inwoner);
- in een aantal andere provincies met een relatief hoog netto-lastenniveau op het onderdeel overig welzijn, hangt dit voor een belangrijk deel samen met bovengemiddelde netto-lasten in verband met de regionale omroep (Groningen circa 14 euro per inwoner en Flevoland circa 18 euro per inwoner).

#### ***stand reserves***

De meeste provincies houden nauwelijks reserves aan ten behoeve van het onderdeel overig welzijn.

Alleen in de volgende provincies gaat het om substantiële reserves in dit verband:

- Groningen: bestemming reserve Economische, Fysieke, Sociale Infrastructuur (ESFI) aan welzijn, educatie, kunst en oudheid;
- Zeeland: het gaat hier met name om een reserve ten behoeve van de verbouwing van het Zeeuws museum;
- Limburg: het betreft hier met name de reserves 'investeren in mensen' en 'impulsen sociale domein'.

#### ***relatie met provinciaal takenpakket***

Een deel van de netto-lasten op het onderdeel overig welzijn is te relateren aan de wetgeving die op dit onderdeel van toepassing is.

Uit de sterk uiteenlopende netto-lastenniveaus blijken de provincies echter in verschillende mate invulling te geven aan de betreffende taken. De relevante wetgeving biedt geen aanknopingspunten voor deze verschillen tussen provincies.



---

## 8 Overige eigen middelen (OEM)

### *inleiding*

Het cluster Overige eigen middelen (OEM) heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de volgende Iv3-functies:

- 0.0 geldlening en uitzettingen korter dan 1 jaar;
- 0.1 geldlening en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar;
- 0.3 eigen middelen (exclusief inkomsten motorrijtuigenbelasting (MRB));
- 0.4 overige financiële middelen;
- 0.5 algemene baten/lasten onvoorzien;
- 0.6 saldo kostenplaatsen;
- 0.8 mutatie reserves (voor zover niet toe te delen aan andere functies);
- 0.9 saldo rekening;
- 7.2 nutsvoorzieningen.

### *samenstelling netto-lasten en vergelijking met ijkpunt*

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Overige eigen middelen (OEM) en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten (inkomsten) met betrekking tot dividenden uit aandelen in (met name) nutsbedrijven;
- kolom 2: de netto-lasten (inkomsten) met betrekking tot de overige inkomstengerelateerde onderdelen van het cluster OEM (met name rente);
- kolom 3: de netto-lasten met betrekking tot de overige onderdelen van het cluster OEM (algemene baten/lasten/onvoorzien, saldo kostenplaatsen/rekening, mutaties algemene reserves);
- kolom 4: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
- kolom 5: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op het cluster;
- kolom 6: de totale netto-lasten van het cluster OEM (kolom 1+2+3+4-5);
- kolom 7: de uitkomst van het ijkpunt;
- kolom 8: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 6-7);
- kolom 9: incidentele componenten in de netto-lasten: het gaat hier met name om mutaties in bestemmingsreserves die zijn toegedeeld aan de uitgavenclusters;
- kolom 10: de netto-lasten exclusief incidentele componenten (6-9);
- kolom 11: het verschil tussen de netto-lasten exclusief incidentele componenten en het ijkpunt (10-7);
- kolom 12 t/m 14: de stand van de (algemene) reserves per 31-12-2007 die betrekking hebben op dit cluster:
  - kolom 12: bevat de stand van de algemene reserves opgenomen;
  - kolom 13: bevat de stand van (bestemmings)reserves met een algemeen karakter, die niet aan de onderscheiden clusters zijn toe te delen;
  - kolom 14: het totaal van de algemene reserves die relevant zijn voor het cluster OEM (12+13).

Tabel 8.1. Uitkomsten cluster OEM op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

provincie	(1) netto lasten OEM inkomsten dividend	(2) netto lasten OEM inkomsten overig	(3) netto lasten OEM overig	(4) dotatie bestemming reserves	(5) onttrekking bestemming reserves	(6) netto lasten totaal OEM (1+2+3+4-5)	(7) ijkpunt	(8) verschil (6-7)	(9) incident. netto lasten (4-5)	(10) netto lasten excl. incident. (6-9)	(11) verschil tov ijkpunt (10-7)	(12) stand algemene reserve 311207	(13) stand reserves algemeen karakter 311207	(14) totaal stand algemene reserves 311207 (12+13)
<b>Groningen</b>	-136	-29	153	-34	-43	-3	-19	17	9	-12	8	65	30	95
<b>Friesland</b>	-69	-19	27	-95	-103	-53	-21	-32	8	-61	-40	118	50	168
<b>Drenthe</b>	-60	-21	67	-75	-39	-49	-20	-29	-36	-14	6	170	5	176
<b>Overijssel</b>	-218	-19	181	-41	-74	-24	-15	-9	33	-57	-42	37	280	316
<b>Gelderland</b>	-81	-16	50	-38	-103	18	-14	32	66	-48	-34	11	194	205
<b>Utrecht</b>	-68	-22	65	-28	-41	-11	-12	0	14	-25	-13	51	410	462
<b>Noord-Holland</b>	-18	-15	-6	-41	-52	-26	-12	-15	12	-38	-27	72	148	220
<b>Zuid-Holland</b>	0	-22	13	-17	-5	-21	-11	-11	-12	-9	1	20	2	23
<b>Zeeland</b>	-89	-33	-11	-6	-144	4	-24	28	137	-133	-109	341	0	341
<b>Noord-Brabant</b>	-172	-29	159	-25	-27	-40	-12	-28	2	-42	-30	108	174	282
<b>Limburg</b>	-188	-14	180	-48	-16	-55	-13	-41	-33	-22	-9	28	171	199
<b>Flevoland</b>	-1	-22	22	-18	-23	3	-23	26	5	-1	21	79	103	182
<b>Totaal</b>	-82	-21	70	-34	-46	-22	-14	-9	11	-34	-20	63	140	203

Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen

### **toelichting tabel**

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- gemiddeld ligt het niveau van de feitelijke netto-baten op het totale cluster OEM circa 9 euro hoger dan het niveau dat door het ijkpunt wordt geïndiceerd;
- binnen het cluster OEM vallen twee onderdelen te onderscheiden:
  - op het inkomstengerelateerde deel van het cluster, wordt per saldo gemiddeld circa 103 euro per inwoner aan baten verantwoord (kolom 1+2).

Het gaat hier met name om inkomsten uit dividenden van nutsbedrijven waarin een aantal provincies substantiële belangen hebben (gemiddeld circa 82 euro per inwoner, kolom 1). Het inkomstenniveau loopt daarbij tussen de provincies sterk uiteen. Zo hebben de provincies Flevoland en Zuid-Holland nauwelijks of geen inkomsten in dit verband, terwijl deze inkomsten in andere provincies kunnen oplopen van ruim 130 euro per inwoner (Groningen) tot meer dan 160 euro per inwoner (Noord-Brabant, Limburg, Overijssel). Opgemerkt wordt dat er in 2007 sprake was van een incidentele extra dividenduitkering van Essent, waarvan met name de provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Groningen en Drenthe hebben geprofiteerd.

Bij de overige provincies bestaan de inkomsten in het kader van de OEM voornamelijk uit rentebaten (gemiddeld circa 21 euro per inwoner, kolom 2);
  - daarnaast worden een aantal functies tot de OEM gerekend waarop per saldo voornamelijk lasten worden verantwoord (gemiddeld circa 70 euro per inwoner, kolom 3). Het gaat hier in 2007 met name om substantiële dotaties aan algemene reserves.<sup>29</sup> Opgemerkt wordt dat met name de provincies met substantiële dividendinkomsten (kolom 1) deze middelen grotendeels toevoegen aan de (algemene) reserves (kolom 3);
- vanuit de OEM is er voor de meeste provincies sprake van een substantiële extra dekkingsbron van uitgaven naast de algemene uitkering uit het provinciefonds. In 2007 worden deze extra inkomsten voor een belangrijk deel in (algemene) reserves gestort;
- in de kolommen 4 en 5 is te zien dat er bij een aantal provincies sprake is van substantiële mutaties op (bestemmings)reserves. De Iv3-functie ‘mutatie reserves’ behoort tot het cluster OEM. Zoals in de voorgaande paragrafen is aangegeven, zijn de dotaties en onttrekkingen aan (bestemmings)reserves zoveel mogelijk toegerekend aan de clusters waarop deze inhoudelijke betrekking hebben.<sup>30</sup> Op het cluster OEM resteren dan alleen de mutaties in reserves met een algemeen karakter (kolom 3).

Hierbij valt op dat met name in de provincies Zeeland en Gelderland sprake is van per saldo substantiële mutaties in (bestemmings)reserves. In de voorgaande paragrafen is gebleken dat die mutaties in deze provincies vooral neerslaan bij de clusters Infrastructuur en Ruimte;
- in kolom 11 is te zien dat in 2007 de feitelijke baten uit de OEM exclusief incidentele componenten (kolom 10) in de meeste provincies hoger liggen dan het normatieve inkomstenniveau waarmee in het provinciefonds rekening wordt gehouden (kolom 7).

Bij de provincies waar dit niet het geval is (i.c. Groningen, Drenthe, Zuid-Holland en Flevoland), hangt dit samen met substantiële dotaties aan de algemene reserve (kolom 3). Wanneer hiermee rekening wordt gehouden liggen de feitelijke baten uit de inkomstengerelateerde onderdelen van de OEM (kolom 1+2) in Groningen en Drenthe in 2007 duidelijk boven het ijkpuntniveau (kolom 7). Bij Zuid-Holland is er sprake van beperkt hogere baten ten opzichte van het ijkpunt en in Flevoland zijn de baten uit de inkomstengerelateerde onderdelen van de OEM (kolom 1+2) vrijwel gelijk aan het normatieve niveau waarmee in het provinciefonds rekening wordt gehouden (kolom 7);

29. Het gaat hierbij zowel om algemene reserves als bestemmingsreserves met een algemeen karakter die niet aan de onderscheiden clusters zijn toe te delen.

30. De dotaties en onttrekkingen aan reserves bij het cluster OEM zijn daarmee het spiegelbeeld van de dotaties en onttrekkingen aan reserves op de verschillende uitgavenclusters.

- in de kolommen 12 t/m 14 is te zien dat een aantal provincies over substantiële algemene reserves beschikken. In veel gevallen gaat het daarbij om reserves met een algemeen karakter die niet aan de onderscheiden clusters zijn toe te delen.<sup>31</sup>

Opgemerkt wordt dat de feitelijke baten uit de OEM op basis van de begrotingen 2007 nog substantieel hoger lagen dan het hiervoor gepresenteerde beeld op basis van de rekeningen 2007.<sup>32</sup>

Enerzijds zijn de inkomsten uit dividenden (kolom 1) in de rekening duidelijk hoger dan in de begroting (met name doordat de extra dividenduitkering van Essent niet in de begrotingen was opgenomen). Anderzijds hebben de provincies in de rekening een veel groter deel van de inkomsten uit de OEM toegevoegd aan de algemene reserves (kolom 3), waardoor de totale OEM (kolom 6) op basis van de rekening toch lager uitkomt.

---

31. Bijvoorbeeld meerjarige investeringsprogramma's, investeringsfondsen, ontwikkelingsreserves majeure thema's en projecten en (nog) niet bestemde middelen uit reserves gevormd uit dividendinkomsten.  
32. Cebeon, Vooronderzoek herziening verdeelmodel provinciefonds, 13 juni 2008.

## 9 Motorrijtuigenbelasting (MRB)

### *inleiding*

Het cluster Motorrijtuigenbelasting (MRB) heeft betrekking op de lasten en baten die worden verantwoord op de Iv3-functie 0.3 eigen middelen, voor zover deze betrekking hebben op de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

### *vergelijking netto-lasten met ijkpunt*

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de netto-lasten op het cluster Motorrijtuigenbelasting (MRB) en de vergelijking met het ijkpunt.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de netto-lasten met betrekking tot de MRB. Dit betreft met name de baten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting;
- kolom 2: de uitkomst van het ijkpunt;
- kolom 3: het verschil tussen de netto-lasten en het ijkpunt (kolom 1-2).

Tabel 9.1. Uitkomsten cluster MRB op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

<i>provincie</i>	<i>(1) netto-lasten</i>	<i>(2) ijkpunt</i>	<i>verschil (1-2)</i>
<i>Groningen</i>	-72	-48	-25
<i>Friesland</i>	-67	-49	-18
<i>Drenthe</i>	-84	-53	-31
<i>Overijssel</i>	-75	-50	-25
<i>Gelderland</i>	-84	-53	-31
<i>Utrecht</i>	-81	-57	-24
<i>Noord-Holland</i>	-60	-50	-10
<i>Zuid-Holland</i>	-67	-47	-20
<i>Zeeland</i>	-74	-53	-20
<i>Noord-Brabant</i>	-69	-60	-9
<i>Limburg</i>	-78	-52	-27
<i>Flevoland</i>	-107	-74	-33
<i>Totaal</i>	-72	-52	-20

*Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen*

### *toelichting tabel*

Bij de uitkomsten in de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- de netto-inkomsten uit de MRB liggen bij alle provincies boven het ijkpunt (gemiddeld circa 20 euro per inwoner). Daarmee vormt de MRB – naast de OEM – een substantiële extra dekkingsbron voor uitgaven naast de algemene uitkering uit het provinciefonds;

- tussen individuele provincies lopen de extra inkomsten ten opzichte van het ijkpunt uiteen van circa 10 euro per inwoner (Noord-Brabant, Noord-Holland) tot ruim 30 euro per inwoner (Drenthe, Gelderland, Flevoland).

---

## 10 Totaalbeeld

### *totaalbeeld per provincie*

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de uitkomsten voor het totaal van de uitgavenclusters per provincie.

In de kolommen van de tabel zijn de volgende gegevens vermeld:

- kolom 1: de bruto-lasten op het totaal van de uitgavenclusters;
- kolom 2: de baten op het totaal van de uitgavenclusters;
- kolom 3: de dotaties aan reserves die betrekking hebben op de uitgavenclusters;
- kolom 4: de onttrekkingen aan reserves die betrekking hebben op de uitgavenclusters;
- kolom 5: de netto-lasten (kolom 1–2+3–4);
- kolom 6: het totaal van de uitkomsten van het ijkpunten;
- kolom 7: het verschil tussen de totale netto-lasten en de ijkpunten (kolom 5–6);
- kolom 8: incidentele componenten in de netto-lasten (mutaties reserves en andere substantiële incidentele componenten<sup>33</sup>);
- kolom 9: de netto-lasten exclusief de incidentele componenten (5–8);
- kolom 10: het verschil tussen de netto-lasten exclusief incidentele componenten en de ijkpunten (9–6);
- kolom 11: de beschikbare extra OEM (het verschil tussen de feitelijke OEM en het ijkpunt);
- kolom 12: de beschikbare extra MRB (het verschil tussen de feitelijke MRB en het ijkpunt);
- kolom 13: de bestuurlijke correctie in de algemene uitkering van het provinciefonds;
- kolom 14: de stand van de bestemmingsreserves per 31-12-07;
- kolom 15: de stand van de algemene reserve per 31-12-07.

---

33. Het gaat hier bijvoorbeeld om afkoopsommen in verband met overdracht van wegenbeheer en eenmalige afschrijvingen van geactiveerde investeringen uit het verleden.

Tabel 10.1. Totaaloverzicht uitkomsten op basis van rekening 2007. Bedragen in euro's per inwoner.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
<i>provincie</i>	<i>bruto lasten</i>	<i>baten</i>	<i>dotatie reserves</i>	<i>onttrekking reserves</i>	<i>netto lasten (1-2+ 3-4)</i>	<i>totaal ijkpunten</i>	<i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	<i>incident. netto lasten</i>	<i>netto lasten excl. incident. (5-8)</i>	<i>verschil tov ijkpunten (9-6)</i>	<i>extra OEM</i>	<i>extra MRB</i>	<i>best. corr.</i>	<i>stand BR 311207</i>	<i>stand AR 311207</i>
<b>Groningen</b>	505	287	34	43	209	197	13	0	209	13	17	-25	5	380	95
<b>Friesland</b>	561	288	95	103	265	215	50	8	257	42	-32	-18	0	54	168
<b>Drenthe</b>	476	242	75	39	270	206	64	66	204	-2	-29	-31	3	212	176
<b>Overijssel</b>	446	232	41	74	181	150	31	-32	213	64	-9	-25	-2	121	316
<b>Gelderland</b>	402	186	38	103	151	152	-1	-70	221	69	32	-31	-1	54	205
<b>Utrecht</b>	366	211	28	41	141	116	25	-20	161	45	0	-24	2	79	462
<b>Noord-Holland</b>	260	115	41	52	133	109	23	-7	139	30	-15	-10	-2	103	220
<b>Zuid-Holland</b>	249	129	17	5	132	102	30	16	116	14	-11	-20	-1	53	23
<b>Zeeland</b>	781	393	6	144	252	247	5	-99	351	104	28	-20	12	106	341
<b>Noord-Brabant</b>	327	173	25	27	152	115	37	3	150	34	-28	-9	0	48	282
<b>Limburg</b>	358	189	48	16	202	134	69	33	169	36	-41	-27	1	120	199
<b>Flevoland</b>	528	294	18	23	229	225	5	3	227	2	26	-33	-3	68	182
<b>Totaal</b>	357	182	34	46	163	135	29	-7	170	36	-9	-20	0	89	203

Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen



### **toelichting totaalbeeld per provincie**

Bij de voorgaande tabel wordt het volgende opgemerkt:

- bij een aantal provincies vormen onttrekkingen uit de (bestemmings)reserves (kolom 4) – naast de beschikbare algemene middelen – een substantiële aanvullende dekkingsbron voor de bruto-uitgaven (kolom 1);
- de totale netto-lasten van alle provincies tezamen liggen gemiddeld circa 29 euro per inwoner boven het niveau van de uitgavenijkpunten (kolom 7);
- deze extra netto-lasten boven het ijkpuntniveau worden gedekt door extra<sup>34</sup> eigen inkomsten van provincies in het kader van de OEM (circa 9 euro per inwoner, kolom 11) en de MRB (circa 20 euro per inwoner, kolom 12);
- met name Zeeland ontvangt een relatief substantieel bedrag vanuit de bestuurlijke correctie in het provinciefonds (kolom 13);
- een aantal provincies beschikt per 31-12-07 over substantiële bestemmingsreserves (kolom 14) en algemene reserves (kolom 15).

De voorgaande tabel is hieronder nog eens opgenomen, waarbij de bedragen zijn weergegeven in miljoenen euro's.

---

34. Met extra wordt bedoeld op het deel van de feitelijke inkomsten boven de normen waarmee in het provinciefonds rekening wordt gehouden.

Tabel 10.2. Totaaloverzicht uitkomsten op basis van rekening 2007. Bedragen in miljoenen euro's.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
<i>provincie</i>	<i>bruto lasten</i>	<i>baten</i>	<i>dotatie reserves</i>	<i>onttrekking reserves</i>	<i>netto lasten (1-2+3-4)</i>	<i>totaal ijkpunten</i>	<i>verschil tov ijkpunt (5-6)</i>	<i>incident. netto lasten</i>	<i>netto lasten excl. incident. (5-8)</i>	<i>verschil tov ijkpunt (9-6)</i>	<i>extra OEM</i>	<i>extra MRB</i>	<i>best. corr.</i>	<i>stand BR 311207</i>	<i>stand AR 311207</i>
<b>Groningen</b>	290	164	19	24	120	113	7	0	120	7	10	-14	3	218	54
<b>Friesland</b>	361	185	61	66	170	138	32	5	165	27	-20	-11	0	35	108
<b>Drenthe</b>	232	118	36	19	131	100	31	32	99	-1	-14	-15	2	103	85
<b>Overijssel</b>	498	259	46	83	202	167	35	-36	238	71	-10	-28	-3	135	353
<b>Gelderland</b>	796	367	75	204	299	301	-2	-138	437	136	63	-62	-2	106	405
<b>Utrecht</b>	435	251	33	49	168	138	30	-23	191	53	0	-29	2	94	550
<b>Noord-Holland</b>	679	301	106	137	347	286	61	-17	364	78	-39	-27	-5	270	576
<b>Zuid-Holland</b>	859	446	58	17	455	352	103	55	400	48	-37	-69	-3	182	79
<b>Zeeland</b>	297	149	2	55	96	94	2	-38	134	40	11	-8	5	40	130
<b>Noord-Brabant</b>	792	418	61	66	369	279	90	7	362	83	-67	-22	1	115	681
<b>Limburg</b>	404	213	55	18	228	151	77	37	191	40	-47	-30	1	136	225
<b>Flevoland</b>	198	110	7	9	86	84	2	1	85	1	10	-12	-1	26	68
<b>Totaal</b>	5.839	2.983	560	747	2.671	2.203	467	-116	2.786	583	-141	-327	0	1.461	3.313

Als gevolg van afrondingen kunnen totalen afwijken van de som der delen

